

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

בפני כב' השופטת יעל ייטב

פלוני ואלמונית
ע"י ב"כ עו"ד חנוך רובין

התובעים

נגד

1. משטרת ישראל
2. מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד משה ולינגר

הנתבעות

פסק דין

מבוא

1. תביעה בגין נזקים שנגרמו לתובעים בעקבות מעצרי שווא. המעצרים נושא התביעה בוצעו בקשר עם השתתפותם של התובעים באירועי ההתנגדות ליישום תכנית ההתנתקות.
2. התובעת, ילידת שנת 1989, נשואה לתובע, יליד שנת 1987. בני הזוג הורים לשניים. התובעת הייתה קטינה במועד שבו נטלה חלק בשני אירועים בלתי חוקיים נגד יישום תכנית ההתנתקות. גם במועד שבו נשפטה על העבירות שיוחסו לה, וכן במועד שבו הורשעה ודינה נגזר הייתה התובעת עדיין קטינה. התובע היה בן 18 וחודשיים בעת שהשתתף באירוע שבגיניו הוגש נגדו כתב אישום. בסופו של יום ולאחר שהתובע נעצר פעמיים לאחר הגשת כתב האישום, חזרה בה המאשימה מהאישום.
3. אקדים ואציין שלאחר שמיעת הראיות וטענות הצדדים מצאתי שיש לקבל את התביעה לגבי שלושה מעצרי שווא. מעצר השווא הראשון אירע כשנה וחצי לאחר שהתובעת הורשעה ודינה נגזר. חרף סיום ההליכים במתן פסק דין היא נעצרה בגין אותם מעשים שעליהם נשפטה, על יסוד צו מעצר ישן שהוצא במהלך הדיונים בהליך הפלילי ושלא היה בתוקף במועד ביצועו. אשר לתובע, בתביעתו התייחס התובע לשלושה מעצרים: המעצר הראשון הוא מעצרו במהלך אירוע המחאה; המעצרים השני והשלישי הם מעצרים שבוצעו לאחר שהוגש נגדו כתב האישום, בגין אי התייצבותו לדיונים המשפטיים. אקדים ואציין כבר כעת שלא מצאתי שיש לקבל את

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

התביעה ככל שהיא מתייחסת למעצרו הראשון של התובע, שבוצע כאמור במהלך האירוע שבגיניו הוגש נגדו כתב אישום. לא נטען בפני ומן הסתם גם לא הוכח, כי המעצר לא עמד בתנאי סעיף 23 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן- "חוק המעצרים") או כי לא היה יסוד סביר לחשד לביצועה של עבירה בת מעצר. זאת ועוד, התובע סירב להזדהות בפני השוטרים, כך גם סירב להזדהות בפני השופט שדן בהארכת מעצרו הראשונה. יחד עם זאת, במהלך שמיעת הראיות התברר ששני מעצרו של התובע שבוצעו לאחר שהוגש נגדו כתב האישום היו מעצרי שווא, שבוצעו בשל רשלנותה של הנתבעת, כפי שאפרט להלן.

הפגיעה בחירות

4. אין זה למותר לשוב וציין שחירותו של אדם, כמו גם כבודו, הם זכויות יסוד במשפטינו המעוגנות בין היתר בחוק- יסוד: כבוד האדם וחירותו. המעצר מטבע הדברים כרוך בהגבלתה של החירות ובפגיעה בכבוד האדם ועל כן שומה על הנתבעת לנקוט במרב האמצעים למנוע פגיעה בלתי מידתית או רשלנית בזכויות יסוד אלו. לא לחינם ציטט בא כוחם של התובעים את פסק דינה של כב' הנשיאה (כתוארה אז) ד' בייניש בבג"ץ 2605/05 המרכזי האקדמי למשפט ועסקים נ' שר האוצר ואח' (מיום 19.11.09)-

"הזכות לחירות אישית הינה ללא ספק מזכויות היסוד המרכזיות והחשובות בכל משטר דמוקרטי, והיא הוכרה בשיטתנו עוד בטרם עוגנה בחוק היסוד. שלילתה של זכות זו היא אחת מהפגיעות הקשות ביותר המתאפשרות במדינה דמוקרטית המקפידה על שלטון החוק ומגינה על זכויות האדם. פגיעה בזכות לחירות אישית היא בעלת חומרה מיוחדת, מאחר שהיא כרוכה מעצם טיבה בפגיעה בשורה של זכויות אדם אחרות, שהיכולת לממשן מוגבלת מבחינה פיזית, נפשית וערכית כאחד".

5. כך גם ציטט בא כוחם של התובעים את פסק דינו של כב' הנשיא א' ברק (כתוארו אז) בדנ"פ 2316/95 גנימאת נ' מדינת ישראל, פ"ד מט (4) 589-

"...במדינה דמוקרטית, אשר הציבה בראש חוקתה את הצו כי 'זכויות היסוד של אדם בישראל מושתתות על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן חורין...' (סעיף 1 לחוק היסוד), מעצר ללא משפט צריך להתקיים רק במקרים חריגים ומיוחדים. הכלל הוא החירות. המעצר הוא החריג. הכלל הוא החופש. המעצר הוא החריג...על-כן, מעצר לצרכי

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

חקירה צריך להתקיים רק במקרים חריגים של חקירה. מעצר אינו אמצעי חקירה. מעצר הוא אמצעי למניעת שיבוש החקירה...".

6. דברים אלו יפים גם לענייננו, אף שבענייננו לא מדובר במעצר לצרכי חקירה. מעצר שווה אינו דבר של מה בכך, וראוי לחזור ולהדגיש שמעצרי שווה אינם בגדר סיכון סביר כמשמעותו בעוולת הרשלנות, ואין להשלים עמם גם בהינתן הנטל המוטל על המשטרה, ריבוי המטלות בהן היא עומדת, והצורך לאפשר לה לפעול באפקטיביות וללא הססנות. על המדינה בכלל ועל המשטרה בפרט להעמיד את החירות ואת כבוד האדם לנגד עיניהן ולקבוע נהלים ברורים ושיטתיים שיבטיחו מניעת מעצרי שווה ומניעת הגבלת החירות שלא כדין ושלא לצורך.

המחאה נגד ההתנתקות

7. כיון שהנתבעת שבה והדגישה בטיעוניה ובסיכומיה את הכלל שלפיו "מעילה בת עוולה לא תצמח זכות תביעה", ראוי להתעכב קמעה גם על אירועי המחאה נגד יישום תכנית ההתנתקות. בית המשפט העליון התייחס לאירועי אותם ימים בבג"ץ 1213/10 אייל ניר ואח' נ' יו"ר הכנסת ואח' (מיום 23.2.12, להלן- "פרשת אייל ניר") כדלקמן-

"מראשית ימיה לוותה תוכנית ההתנתקות בשיח ציבורי ער, שפרט על נימיה הרגישים ביותר של החברה הישראלית, והציף על פני השטח מתחים אידיאולוגיים-דתיים וחברתיים עמוקים ביותר שאיימו על יציבותה. המחאה כנגד תוכנית ההתנתקות התפשטה לכל עבר, והקיפה קבוצות שראו באפשרות מימושה משום אובדן דרך מדיני חברתי, לאומי ודתי. הארץ רעשה. ימים קשים וכואבים היו אלה, ועמדנו על כך בפסק דיננו בבג"ץ 1661/05 המועצה האזורית חוף עזה ואח' נ' ממשלת ישראל, פ"ד נט (2) 481 (2005) (להלן: עניין חוף עזה), בו נבחנה חוקתיות חוק ההתנתקות:

"ימים קשה הם אלה. העם מפולג. מרחף חשש של אלימות. ניתוק קשה ומכאיב של אלפי מתיישבים ישראלים מחבלי ארץ בהם חיו שנים רבות עומד להתרחש. הכנסת והממשלה קיבלו הכרעות מדיניות קשות שהן בעלות אופי היסטורי ממש על פיהן מתנתקת ישראל מאזור חבל עזה ומאזור צפון השומרון... (עניין חוף עזה, בעמ' 512).

2. על רקע ייחודיותו של המהלך, עוצמת הכאב והשבר שחוו המתנגדים לו והיקף המחאה הציבורית שעורר בקרב האוכלוסייה שהתנגדה לו, עלה כנראה חשש בקרב רשויות האכיפה מפני

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

התפרצותה של אלימות בהיקפים שמדינת ישראל טרם התמודדה עימם בעבר. חשש זה הביא את רשויות אכיפת החוק לאמץ מדיניות ייחודית להתמודדות עם עבריינות מצד מתנגדי התוכנית. מדיניות זו באה לידי ביטוי ראשית בחקיקה – תוך אימוץ עבירות ייחודיות בחוק ההתנתקות, ושנית, במדיניות האכיפה כלפי המתנגדים שפעולותיהם גלשו מתחום המחאה הלגיטימית לתחום הפלילי... בדיעבד הועלתה ביקורת כלפי המדיניות שננקטה כלפי מתנגדי תוכנית ההתנתקות, ונטען בין היתר כי רשויות אכיפת החוק פעלו נגד מתנגדי ההתנתקות בנוקשות והחמרת יתר של הסטנדרט הפלילי המחייב לעומת מפגינים כנגד מחאות אחרות (ראו עמ' 20-18 לתגובת הכנסת מיום 14.6.2010)...

3. ייחודיות זו של תוכנית ההתנתקות על השלכותיה והמציאות שנוצרה בעקבותיה, היא שעמדה אף ביסוד מדיניות הטיפול של היועץ המשפטי לממשלה, שגובשה בשנת 2006, כשוך סערת האירועים, בבקשות לעיכוב ההליכים בתיקים פליליים שנפתחו על רקע פעולות התנגדות לתוכנית ההתנתקות. הצורך בגיבוש מדיניות ייחודית בהקשר זה נומק ופורסם בהודעה לעיתונות מיום 29.1.2006, שצורפה כנספח ז' לעתירה. וכך נאמר שם:

"ב. לאור ייחודיותה של תוכנית ההתנתקות והאירועים הקשורים בה ועל רקע המספר הרב של כתבי אישום שהוגשו בנוגע לאירועים אלה, התעורר הצורך בקביעת הנחיות קונקרטיות לטיפול בבקשות לעיכוב הליכים בתיקים אלה. הנחיות אלה משקפות את האיזון הראוי בין האינטרס הציבורי בשמירת שלטון החוק, לבין התחשבות בייחודיות האירועים, בעיקר לעניין מעורבותם של קטינים ובני נוער בעלי רקע נורמטיבי".

בהתאם להנחיות האמורות של היועץ המשפטי לממשלה, סווגו הבקשות לעיכוב הליכים שעניינן התנגדות לתוכנית ההתנתקות והפינוי לשלוש רמות טיפול שונות, בשים לב למהות העבירות; חומרתן; נסיבות ביצוען; גילו של החשוד (קטין או בגיר); קיומו של עבר פלילי; נטילת אחריות לביצוע; סירוב להזדהות ומידת שיתוף הפעולה בחקירה ועוד. כך למשל, נקבע כי רמת הטיפול הראשונה תכלול תיקים של קטינים נעדרים עבר פלילי שמיוחסות להם עבירות של התקהלות אסורה, התפרעות, כניסה/שהייה בשטח צבאי סגור או עבירות שעניינן הכשלת שוטר ובעובדות כתב האישום לא מיוחסות להם עבירות אלימות, איומים או העלבת עובד ציבור, כאשר החשוד הודה ונטל אחריות על המיוחס לו ולא סירב להזדהות ולמצער הזדהה תוך זמן

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

קצר. נקבע כי על דרך הכלל ההליכים שיסווגו לרמה זו יעוכבו באזהרה ללא קבלת תסקיר שירות מבחן...

לתפיסתו של משרד המשפטים, מכלול מנגנוני טיפול מקלים אלה; הפעלת סמכויות היועץ המשפטי לממשלה בנושא עיכוב הליכים והפעלת סמכות הנשיא בענייני חנינה במקרים המתאימים; אמורים היו ליתן מענה הולם לייחודיות הנסיבות של אירוע ההתנתקות ולהיקף התיקים הפליליים שנפתחו על רקע התנגדות לו...

4. ברם, התברר כי הכנסת סברה אחרת, שכן בחודשים פברואר ויולי 2007 הונחו על שולחן הכנסת (הכנסת ה-17) - לקריאה טרומית - שתי הצעות חוק פרטיות, ששימשו מסד לחוק נשוא העתירה שלפנינו; הצעות החוק ביקשו לעגן בחקיקה מתן חנינה לכל מי שנפתח נגדו הליך פלילי בגין עבירות שבוצעו במסגרת המחאה נגד ההתנתקות, במגבלות מסוימות... ביום 25.1.2010 אישרה הכנסת את הצעת החוק בקריאה שנייה ושלישית, ברוב של 51 חברי כנסת תומכים מול 9 מתנגדים...

6. בתמצית ניתן לומר כי החוק נשוא העתירה שלפנינו כולל שלוש הוראות מרכזיות:

הראשונה, עוגנה בסעיף 2 לחוק, ועוסקת בהחלטות או גזרי דין שניתנו עקב עבירה על רקע התנגדות לתוכנית ההתנתקות. בהתאם להוראות הסעיף, לא יבוצעו גזר דין או החלטה שניתנה לגבי מי שהורשע בעבירה על רקע התנגדות לתוכנית ההתנתקות, ואם הוחל בביצוע גזר הדין או החלטה, יופסק ביצועם אם ביקש זאת הנאשם... ההוראה השנייה עוגנה בסעיף 3 לחוק, ועוסקת במחיקת רישומים מהמרשם הפלילי... בהתאם להוראות הסעיף, רישומים פליליים שעניינם עבירה על רקע התנגדות לתוכנית ההתנתקות ימחקו מן המרשם הפלילי לבקשת האדם שהרישום נוגע לו. הוראה זו לא תחול מקום בו הוטל עונש של מאסר בפועל בגין העבירה או בנסיבות בהן יש למורשע פרט רישום נוסף שתקופת ההתיישנות והמחיקה לגביו לא תמו... ההוראה השלישית עוגנה בסעיף 4 לחוק, ועוסקת בהפסקת הליכים. בהתאם להוראות הסעיף, לא יוגשו כתבי אישום בעבירות על רקע התנגדות לתוכנית ההתנתקות, אלא בנסיבות בהן פרקליט המחוז מודיע לבית המשפט כי בכוונתו לבקש להטיל על החשוד עונש מאסר בפועל אם יורשע...

להשלמת התמונה יצוין כי החוק מכיל שני סייגים עיקריים. הראשון, ... ולפיו עבירות אלימות חמורות אינן מהוות "עבירה על רקע התנגדות לתוכנית ההתנתקות" מן הסוג שעל בסיסה ניתן לבקש את החלת

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

ההסדרים שבחוק... הסייג השני נקבע בסעיף 6 לחוק, ולפיו הוראות החוק לא יחולו על הליכים המתנהלים בבית דין צבאי...".

8. עולה מקביעותיו של בית המשפט העליון בפרשת אייל ניר שחרף העובדה שמדובר במעשים פליליים ההתייחסות שניתנה להם בהנחיות היועץ המשפטי ובחקיקה כאחד היא התייחסות ייחודית, במיוחד לגבי עבירות שאינן עבירות חמורות. המעשים הפליליים שאותם בצעו התובעים בענייננו, המנהלים אורח חיים נורמטיבי, היו ב"רף התחתון" של מעשי ההתנגדות לתכנית ההתנתקות, וקשה לראות כיצד נטענת לגביהם טענת "עילה בת עוולה" במיוחד לאור הרקע המשפטי האמור. במאמר מוסגר אציין שאין להקל ראש בביצוע מעצרי שווא בלתי חוקיים גם כאשר מדובר בעבירות חמורות יותר, המבוצעות בידי אנשים שהתנהלותם אינה בהכרח התנהגות נורמטיבית. כפי שציין כב' השופט א' טננבוים בת"ק (י-ם) 4964/05 **בן גביר נ' עוזי מרשה** (מיום 21.6.06)-

"גם אם מדובר באדם 'לא נורמטיבי', או אדם שהוא 'צרה למערכת' או אפילו גם אם מדובר בפורע חוק של ממש, אין הדבר מענייננו. גם לאנשים לא נורמטיביים, גם לאנשים פורעי חוק, וגם לפושעים מועדים יש זכויות בחוק ואי אפשר לפגוע בזכויותיהם אלא בהתאם לחוק...".

עולות הרשלנות- המסגרת החוקית

9. לשם הוכחת יסודותיה של עולת הרשלנות, כאמור בסעיפים 35 ו-36 **לפקודת הנזיקין [נוסח חדש]**, מוטלת על התובע החובה להוכיח כל אחד מאלה: קיומה של חובת זהירות, התרשלנות מצד המזיק, ונוק שנגרם בגינה. (ראו למשל: ע"א 145/80 **ועקנין נ' המועצה המקומית בית שמש**, פ"ד לז (1) 113; ע"א 862/80 **עיריית חדרה נ' זוהר**, פ"ד לז (3) 757; ע"א 243/83 **עיריית ירושלים נ' גורדון**, פ"ד לט (1) 113).
10. בית המשפט העליון עסק לא פעם בחובת הזהירות המוטלת על המשטרה. כך למשל קבעה כב' השופטת א' פרוקציה בע"א 3580/06 **עוזבון המנוח חגי יוסף ז"ל נ' מ"י** (מיום 21.3.11) כי-

"בצד סמכויותיה וחובותיה הנרחבות, כפופה המשטרה גם לחובת זהירות בנזיקין (ע"א 429/82 **מדינת ישראל נ' סוהן**, פ"ד מב (3) 733, 739 (1988) (להלן: ענין סוהן)). חלה עליה חובה מושגית וקונקרטיית לנקוט אמצעי זהירות סבירים בהפעלת סמכויותיה, כדי למנוע גרימת נזק לפרטים או לגופים העלולים להינזק מפעולותיה... הפעולה המשטרית הקונקרטיית מקימה חובת זהירות מושגית וקונקרטיית של

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

הגורם המשטרתי כלפי מושא הפעולה המשטרית (ענין וייס, בעמ' 181)...

... בצד חובתה של המשטרה להגשים את משימותיה למען האינטרס הציבורי, היא נדרשת לנקוט זהירות רבה בהפעלת סמכויותיה בהליך הפלילי, כדי למנוע פגיעה לא ראויה בזכויות היסוד של הפרט לחירות, לכבוד ולאוטונומיה אישית. נדרש איזון עדין ומורכב בין האינטרס הציבורי החיוני במלחמה בפשיעה, לבין ההגנה על זכויות היסוד של הפרט, מושא ההליך הפלילי... [ההדגשות אינן במקור].

11. כב' השופטת פרוקצ'יה התייחסה באותה פרשה גם לאחריות המוטלת על התובע בהליך הפלילי וקבעה קביעות כדלקמן-

"רשויות התביעה בהליך הפלילי מייצגות את המדינה... התובע בהליך הפלילי מייצג את אינטרס אכיפת החוק, תוך הגנה על זכויות הפרט הנתון בהליך פלילי... כוחו וסמכויותיו של התובע הם נרחבים. הוא בעל מעמד בשלבי החקירה הפלילית של חשודים, בהנעת הליכי מעצר ושחרור, בהחלטה על הגשת אישום או סגירת תיק פלילי, ובניהול המשפט הפלילי מתחילתו ועד סופו. סמכויותיו הנרחבות של התובע בהליך הפלילי וההשפעה שיש לכך על זכויות הפרט הנתון בהליך, מולידות חובת זהירות מושגית וקונקרטיית על התובע במסגרת עוולת הרשלנות..."

במסגרת זו, חלה על רשויות התביעה חובה לבחון בקפדנות ראיות אשר נאספו במהלך חקירה כדי לקבוע אם יש מקום לשלילת חירותו של האדם במעצר; אם יש מקום להגשת אישום נגדו; ואם ראוי לנהל הליך פלילי בבית משפט נגדו... על רקע הפגיעה החמורה הצפויה לאדם מניהול הליך פלילי נגדו..., ככל גוף מינהלי, כך גם על התביעה הכללית, וביתר שאת, לפעול בסבירות ובתום-לב, ולהפעיל את כוחותיה הנרחבים בזהירות הראויה..."

12. לא תיתכן אפוא מחלוקת על קיומה של חובת זהירות המוטלת על הנתבעת כלפי נחקרים, עצורים ונאשמים כאחד. השאלה הנשאלת היא האם הופרו בענייננו חובות הזהירות על ידי הנתבעת, האם היה על הנתבעת לצפות את הנזק שייגרם לתובעים בעקבות הפרת החובות המוטלות עליה, האם היה באפשרות הנתבעת למנוע את הנזקים שנגרמו לתובעים בשל התרשלותה.

13. ההלכה הפסוקה עמדה על אבחנות נוספות הרלוונטיות לענייננו באשר לקביעת התרשלות מצד הנתבעת, כך למשל קבע כב' השופט מ' יועד הכהן בע"א 5001/10 איתמר בן גביר נ' שלמה אפרתי ואח', (מיום 25.10.12, להלן - "פרשת בן גביר")-

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

"אף אם הוכח שהמעצר או העיכוב היו שלא כדין, אין זה סופו של המסע אלא רק תחילתו. שכן, בנוסף לשאלה אם התקיימה הפרה של הדין, על בית המשפט לבחון אם אותה הפרה, ככל שהוכחה, היתה גם רשלנית ובלתי סבירה. כנאמר בע"א (י-ס) 3006/09 **נועם פדרמן נ' מדינת ישראל**, מיום 20.8.09, (להלן – "עניין פדרמן"), מפי כב' השופטת יהודית צור:

"בבחינת השאלה אם היתה רשלנות בפעילות המשטרה, אין להסתפק רק בבחינת עצם החוקיות של המעשים, אלא יש צורך לבחון את מכלול הנסיבות והרקע שהובילו למעשה ואת חומרת הפגיעה בזכויות היסוד של האדם לעומת סבירות הפעילות של המשטרה באכיפת החוק.

יחד עם זאת, בבחינת השאלה אם היתה התרשלנות יש לשמור ולהיזהר כי לא תיפגע פעילות החשובה של המשטרה וכי לא יוטלו עליה מגבלות המקשות על פעילותה הסדירה והתקינה לשמירה על הסדר הציבורי ועל שלום הציבור".

14. כב' השופט מ' סובל בת"א 11573/04 **צבי ליבוביץ' ואח' נ' מ"י**, (מיום 25.1.06) הטעים-

"מעצר שווא עשוי להקים עילת תביעה בנוזיקין נגד המדינה (בנוסף לעילת תביעה לפי סעיף 38 לחוק המעצרים). עשוי, אך לא חייב... אכן, עולת הרשלנות הנה המקור המרכזי להגנה על זכויות הפרט מפני מעשי הרשות (ד. ברק-ארז, עולות חוקתיות (תשנ"ד); א. ברק, פרשנות במשפט - פרשנות חוקתית (תשנ"ד) 777-792; י. גלעד "האחריות בנוזיקין של רשויות ציבור ועובדי ציבור" (חלק ראשון) משפט וממשל ב (תשנ"ה) 339, (חלק שני) משפט וממשל ג (תשנ"ו) 55). כל זאת אימתי? מקום בו המדיניות המשפטית, הבוחנת את ההקשר הנדון, את נסיבות המקרה ואת התנהלות המדינה מחד והאזרח מאידך, תומכת בהטלת חובת זהירות מושגית וקונקרטי על המדינה. היה ושיקולי המדיניות אינם מצדדים בהטלת חובה כזאת, לא יהיה בהתנהלות נציגי המדינה כדי להקים רשלנות, אפילו אם פעולתם הייתה שלא כדין.... גם אם חובת הזהירות קיימת, עדיין כדי שהמדינה תחוב ברשלנות צריך להתקיים בה יסוד ההתרשלנות, רוצה לומר: הסטייה מרמת ההתנהלות של האדם הסביר. "היקף התפרסותה של אמת המידה של 'האדם הסביר' נקבע על-פי מידת התגובה של הסכמה או של אי-הסכמה של השופט כלפי התוצאה. תגובה זו מבוססת בעיקרה על הניסיון האנושי של השופט מזה ועל עקרונות ומטרות חברתיות מזה" (ע"א 243/83 עיריית ירושלים נ' גורדון, פ"ד לט(1) 113, 137).

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

כדי להכריע האם טיפולה של המשטרה בעניינו של התובע עלתה כדי רשלנות לא ניתן אפוא להסתפק בעצם חוסר החוקיות של שעות המעצר שמאז הגעת התובע אל תחנת המשטרה ועד לשחרורו בבית המשפט. יש להוסיף ולבחון את הרקע שהוביל את מי שהחליט על המעצר לקבל את אותה החלטה; את הצורך בהטלת אחריות בנזיקין בנסיבות הספציפיות לשם הכוונת התנהגותה של המשטרה בעתיד ולשם הבטחת זכויות היסוד של הנחקרים לחירות אישית ולשמירה על הכבוד; ואת הקלקולים העשויים לצמוח כתוצאה מהטלת האחריות הן לעבודת המשטרה והן לאופן התייחסותם של חשודים אל מערכת האכיפה והמשפט. חיוניותן של "מסננות" מעין אלה לצורך קיומה של רשלנות הוצגה על ידי בית המשפט העליון בדיון בתביעת נזיקין שעניינה אופן שימוש המשטרה בסמכות המעצר (ע"א 337/81 בוסקילה נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(3) 337, 346)..."

תביעתה של התובעת

האירועים שבגינם התנהלו הליכים פליליים נגד התובעת

15. נגד התובעת הוגשו שני כתבי אישום בבית המשפט לנוער בתל אביב- יפו, על רקע השתתפותה יחד עם נערים אחרים באירועי המחאה נגד תכנית ההתנתקות בהיותה בת כ- 15 שנים. כתב האישום הראשון (בת"פ 1442/05) הוגש ביום 21.6.05 בגין עבירת התפרעות לפי סעיף 152 לחוק העונשין, התשל"ז- 1977 (להלן- "חוק העונשין"). בכתב האישום פורט שביום 16.5.05, בסביבות השעה 17:00 התאספו התובעת, נאשמים אחרים ואחרים בהתקהלות שהתרחשה בצמתים המחברים עורקי תחבורה ארציים ומרכזיים, צומת גהה וצומת גבעת שאול, וכן על כביש 4 המהווה עורק תחבורה ארצי. במהלך ההתקהלות נשאו הנאשמים שלטים וקראו קריאות נגד ההתנתקות. כתב האישום השני (בת"פ 1656/05) הוגש על עבירה דומה, וכן בעבירת הכשלת שוטר שנמחקה מכתב האישום מאוחר יותר. על פי המפורט בכתב האישום, ביום 29.6.05 בסביבות השעה 17:55, ברחוב ז'בוטינסקי ברמת גן, המהווה עורק תחבורה מרכזי, התאספו התובעת ונאשמים אחרים בהתקהלות נגד יישום תכנית ההתנתקות.
16. התובעת נעצרה, ביחד עם אחרים, וסירבה להזדהות ולחתום על צו המעצר שהוצע נגדה. ביום 23.5.05 הובאה ביחד עם עצורים אחרים בפני בית משפט לנוער בתל אביב- יפו, ובית המשפט החליט על שחרורם בכפוף לחתימה על ערבות עצמית

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

וערבות צד ג' של אחד ההורים. סה"כ שהתה התובע במעצר 5 ימים בגין סירובה להזדהות.

17. בהמשך אוחד הדיון בשני כתבי האישום, ועולה מהראיות שהובאו בפני שהתובעת לא התייצבה למספר דיונים בהליכים הפליליים שהתנהלו, ובעקבות זאת הוצאו מספר צווי מעצר. לא רק שהתובעת סירבה להזדהות במהלך ימי המעצר, גם במהלך הדיונים הפליליים סירבה התובעת לשותף פעולה. התובעת התייצבה לשניים משבעת הדיונים המשפטיים שהתקיימו בעניינה. כך למשל בדיון ההקראה שהתקיים ביום 8.12.05 במועד ההקראה של כתב האישום בתיק 1565/05 אמרה התובעת: "אני לא מעוניינת שיהיה לי ייצוג, אני לא רוצה עורך דין, אני לא רוצה להשתתף במשחק הזה שקוראים לו משפט, ביהמ"ש ששופט לפי חוקים של גויים לא הולך לפי החוק. גם במידה וימונה לי עו"ד, אני לא אשתף איתו פעולה, אני מודה לו על הנכונות". מדובר בדברים חמורים, של זלזול בחוק ובבית המשפט. בדיון שהתקיים ביום 9.3.06 נקבע שהתובעת ביצעה את עבירת ההתפרעות המיוחסת לה בשני התיקים שהדיון בהם אוחד, והתבקשה דחייה לשם עריכת תסקיר שירות המבחן. נכתב בפרוטוקול הדיון שהובהרה לתובעת חשיבות שיתוף הפעולה עם שירת המבחן לנוער. רק ביום 5.2.07 התחדשו ההליכים בעניינה של התובעת לאחר שהתובעת לא התייצבה לדיונים שנקבעו, ההליכים הותלו והוצא צו מעצר. במהלך הדיון ציינה קצינת המבחן שהתובעת ובני משפחתה לא שיתפו פעולה עם שירות המבחן ועל כן לא היו המלצות טיפוליות. גם בא כוחה של התובעת מהסנגוריה הציבורית פירט שהתובעת אינה משתפת עמו פעולה. התובעת אמרה באותו דיון "זה ברור לי שבלי המלצות שמ"ל יש סיכוי שאני הורשע והרשעה תשפיע על מהלך חיי כבוגרת. אני בוחרת לנהוג כך למרות שבית המשפט סבור שאני נוהגת בטיפשות כאשר אני לא רוצה להגיע לשמ"ל".

18. בא כוחה של התובעת פירט בטיעונו לעונש שצר לו שבשל בחירתה של התובעת היא עלולה להיות מורשעת, והוסיף "לא מדובר בנערה עם דרך עבריינית אלא דרך שהיא נקטה בה מבחינה שהיא חשבה שהיא צודקת...". התובעת הוסיפה לאחר הטיעון לעונש "אני לא חושבת שטעיתי, אני חושבת שהשקפת עולם שלי רחבה וארוכה יותר מאשר של ביהמ"ש, אמרתי מה שאני חושבת".

19. בגזר הדין שניתן באותו היום על ידי כב' הנשיאה השופטת ג' ויגוצקי מור, נכתב כי התובעת הודתה בביצוע העבירות שיוחסו לה בשני התיקים ונקבע שהיא ביצעה את העברות. כב' השופטת פירטה שבעת ביצוע המעשים הייתה התובעת קטינה כבת 16,

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

כי אין לה רישום פלילי וכי למיטב ידיעת בית המשפט היא לא ביצעה עבירות נוספות. כב' השופטת התייחסה בגזר הדין להתנהגותה של התובעת וציינה "מדובר בקטינה אשר לא נענתה ליד שהושטה לה על ידי בית המשפט בהפנייתה לשמ"ל וכל הניסיונות לגייסה לשיתוף פעולה עם שירות המבחן, על מנת לקבל תסקיר של ממש המתייחס על נסיבותיה האישיות והמשפחתיות ולתפקודה עלו בתוהו, בשל התנהגותה העיקשת והילדותית לדעת בית משפט זה. כמו כן הקטינה לא התייצבה לדיונים רבים, שנקבעו בתיקים הנ"ל, למרות שהוזמנה לדיונים כדת וכדין, באופן שבית המשפט נאלץ להתלות את ההליכים בעניינה ונפתח תיק ב"ש 1136/06 בו הוזמנה המשיבה, סבתה של הקטינה, להתייצב בביהמ"ש כדי להפקיד בקופת ביהמ"ש סכומי ערבות עליהם התחייבה..." לאור חומרת המעשים שתוארו על ידי בית המשפט וחוסר שיתוף הפעולה עם שירות המבחן, הורשעה התובעת, בעוד שנאשמים אחרים שהואשמו אתה ושיתפו פעולה עם שירות המבחן כלל לא הורשעו. כב' השופטת ציינה בגזר הדין שהתובעת היא כבת 17 ו- 8 חודשים, על סף התבגרותה, ובשל הצורך להרתיעה, הורשעה כאמור התובעת ונגזר עליה לשלם קנס בסך של 1,000 ₪ בגין שני התיקים (או חמישה ימי מאסר תמורתם).

20. ניתן להתרשם שאמנם מדובר בעבירות לא פשוטות של התפרעות תוך כדי הפרעה לתנועה, ואולם האירועים האמורים לא היו מלווים באלימות, בתקיפת שוטרים, בהשלכת אבנים או חפצים אחרים, דוגמת אירועי המחאה שבה אנו נתקלים בימים אלו, לאו דווקא על רקע לאומני. עם כל החומרה שבמעשים, יש לזכור שאילו הייתה התובעת משתפת פעולה עם רשויות האכיפה במהלך ניהול התיק הפלילי מן הסתם לא הייתה מורשעת, ואולם משבחרה בחוסר שיתוף פעולה, היא הורשעה ודינה נזר. גזר הדין משקף גם את העובדה שמדובר כאמור בעבירות ברף הנמוך, ובנסיבות מקלות.

21. התובעת התייחסה במהלך חקירתה הנגדית להשתתפותה במחאה נגד יישום תכנית ההתנתקות. לדבריה "הייתי בת 16 בתקופת ההתבגרות, היתה התנגדות המונית להתנתקות. היו הפגנות לא חוקיות, והשתתפנו. בסך הכל אני לא בעד. בסך הכל האמונות שלי היו די מאחורי, זה די מביך אותי. אני גם עברתי את ההליך המשפטי. שילמתי את המחיר. זה לימד אותי לקח. בהחלט השארתי זאת מאחורי" (עמ' 19, שורות 2 עד 5). עוד הוסיפה, "קיבלנו הוראה לא לשתף פעולה עם השוטרים... מההנהגה ממי שהנהיג את ההתנגדות" (עמ' 19, שורות 7 ו- 9). התובעת השיבה שאף אחד מהאירועים שבהם נטלה חלק לא היה אירוע אלים. "זו הייתה הפרעה לציבור, אם הייתה אלימות היא הייתה מצד המשטרה שפינו אותנו

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

מהכביש" (שם, שורה 18). התובעת הדגישה כי "המעשים האלה שעשיתי ועליהם נשפטתי, היו תוצאה של הגיל שלי של התקופה. לומר שזה האופי שלי זה לא נכון..." (שם, שורות 25 ו-26). התובעת הבהירה שהיא שוחררה ממעצר רק לאחר ששיתפה פעולה עם המשטרה (שורה 30), וסביר שהיה זה לאחר שהזדהתה. לשאלה האם שיתפה פעולה עם עורך דינה השיבה בשלילה והסבירה "הייתי בת 16 וחשבת שאני יודעת יותר טוב מכולם" (עמ' 21, שורה 2). התובעת הופנתה לכך שלדיון ההוכחות הגיעה באיחור של 4 שעות, ו-4 שוטרים שהגיעו לבית המשפט על מנת להעיד לא העידו בשל כך, והשיבה כי "אני זוכרת שהיתה בעיה עם הזמנים, איחורתי אך זו היתה טעות" (עמ' 21 שורה 24).

22. ניתן ללמוד מהמקובץ שברבות השנים, התמתנה התייחסותה של התובעת לאירועים, וההתנהגות הבוטה והמתריסה הומרה במתינות ובהתנהלות אחרת. כך או כך, התובעת הורשעה בגין המעשים שביצעה ודינה נגזר ובכך היו אמורים להסתיים ההליכים בתיקים הפליליים שהדיון בהם אוחד. לא כך קרה.

האירוע נושא התביעה

23. חלפו השנים וביום 11.7.08 (כשנה וחצי לאחר שנגזר דינה של התובעת ביום 5.2.07), זומן התובע שלו הייתה התובעת נשואה באותה עת, לתחנת המשטרה בקריית מלאכי לשם מתן עדות באירוע שאינו קשור לאירועי ההתנתקות אלא לסכסוך משפחתי אגב גירושי הוריו. על פי האמור בתצהירה של התובעת התקשר אליה במהלך היום חוקר מתחנת המשטרה והודיע לה שבעלה עצור עקב שהייה בשטח צבאי סגור, הוא אף ביקש לדעת האם ידועים לה עצמה פרטים כלשהם בעניין.

24. מאוחר יותר באותו היום התקשרה לתובעת חוקרת בתחנת המשטרה האמורה ובקשה ממנה להגיע לתחנת המשטרה באופן מידי לשם מתן עדות. בסביבות השעה 14:30 הגיעה התובעת לתחנת המשטרה ביחד עם בנה התינוק שהיה באותה עת בן כחצי שנה. התובעת הדגישה בתצהירה שבאותה עת היא הניקה את בנה התינוק, לא היה לה בידי מי להפקידו, ולא היה כל יסוד להניח ששהותה בתחנת המשטרה תהיה ממושכת. בתום חקירתה הודיעו לה החוקרים כי היא מעוכבת לחקירה בגין צו מעצר ממרחב דן בשל אי התייצבותה למשפט. התובעת הדגישה בתצהירה כי היא שבה וטענה באזני השוטרים שמדובר בטעות, וכי בתקופת ההתנתקות נוהל נגדה הליך פלילי אשר הסתיים מספר שנים קודם לכן. לטענתה לא ערכו השוטרים בדיקה כלשהי, ולאחר כ-3 שעות שבהן הייתה מעוכבת, בקשה להשתחרר לביתה אך נענתה

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

- בסירוב, בטענה שפקודת המעצר תהיה בידי השוטרים בתוך מספר רגעים. בניגוד לרצונה נאלצה להיות מעוכבת בתחנה למעלה מ- 4 שעות.
25. התובעת בקשה לשוב לתחנה במועד אחר לאחר שתפקיד את בנה התינוק בידי אחרים, ונענתה על פי האמור בתצהירה באיומים תוקפניים חוזרים, על כך שהתינוק יועבר לידי פקידת הסעד, "כאילו הייתי עבריינית או נרקומנית ולא אם נורמטיבית לחלוטין" (סעיף 15 לתצהיר). עוד הוסיפה "נחרדתי מן המחשבה, פחדתי פחד של ממש שעלולים לקחת ממני את היקר לי מכול. אחזתי בו בחוזקה וניסיתי לשתף פעולה עם השוטרים באופן מלא, על מנת שהפרשה העגומה תסתיים מוקדם ככל הניתן" (סעיף 16). התובעת המשיכה והעידה שבתום 5 שעות היא הועברה לניידת משטרה לצורך העברתה לתל אביב. בהגיעה לניידת הודיעה לשוטרים שהיא מסרבת לנסוע עמם כשבנה התינוק על ידה, כשהוא אינו חגור וללא כל אמצעי בטיחות, ואולם השוטרים לא התייחסו למחאתה והכניסו אותה בעל כורחה לניידת המשטרה. כל זמן הנסיעה הממושכת מקרית מלאכי לתל אביב החזיקה את התינוק בידיה. על פי תיאורה נהג השוטר בניידת במהירות רבה ובחוסר זהירות משווע, וכל הפצרותיה החוזרות ונשנות שיאט את מהירות הנסיעה לא הואילו.
26. בין המסמכים שהוגשו לתיק בית המשפט נמצא דוח פעולה של משטרת קריית מלאכי מיום 10.7.08 שעה 16:05 שבו נכתב כי התובעת הגיעה לחקירה, וכי בבדיקת תעודת הזהות הוברר שקיים צו מעצר נגדה שהוצא על ידי מרחב גוש דן. עוד נכתב שרכזת החקירות שוחחה עם מרחב גוש דן שם ביקשו לעכב את התובעת במקום עד שיגיעו לקחת אותה. כמו כן צורף דו"ח עיכוב מהשעה 17:00, שלפיו "כנגד הנ"ל קיים צו מעצר של בימ"ש השלום תל אביב בתוקף". עוד צוין בדו"ח העיכוב באשר לתגובת המעוכבת "אני מעדיפה שיעצרו אותי אין לי מי שיחתום".
27. התובעת הוסיפה כי היא הגיעה לבית המשפט באמצעות ניידת המשטרה בשעה 21:00, ואולם השופט התורן לא היה נוכח במקום באותה שעה. השופט התורן הגיע לבית המשפט רק בשעה 23:00, ואז נאמר לה שתיקה מצוי בבית המשפט לנוער, ועל כן לא עלה בידי השופט לעיין בו. לטענתה בהגיע התובע המשטרתי למקום היא ניסתה להסביר לו שמדובר בטעות, ואולם לדבריה נתקלה בזלזול מופגן אף הותקפה על רקע דעותיה האידיאולוגיות.
28. התובעת תיארה בתצהירה שלא ניתנה לה כל פרטיות בעת הנקת התינוק, והיא נאלצה להניק אותו בנוכחות השוטרים חרף ההשפלה הכרוכה בכך. ניכר היה שבנה התינוק מתקשה לינוק. במהלך הדיון בכה התינוק ללא הרף, הוא היה רעב ומותש,

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

לאורך כל הדיון היא נאלצה לעמוד ולנענע בניסיונות להרגיעו. התובעת תיארה שעם הגיעו של השופט היא שוחררה בערבות עצמית וזומנה להתייצב בבית המשפט לנוער ביום 14.7.08. מעיון בפרוטוקול הדיון שהתקיים בתיק 1348/08 בפני כב' השופט מ' בן חיים עולה שב"כ המשטרה טען במהלך הדיון "ההליכים נגד הנאשמת הותלו עקב אי התייצבותה לדיון בבימ"ש לנוער. הוצא צו מעצר, היום אותרה הנאשמת בקרית מלאכי והובאה לבימ"ש זה". בהחלטתו כתב כב' השופט שהצו שבגיניו נעצרה התובעת היה בשל אי התייצבותה לדיון בבית המשפט לנוער. כמו כן עולה מהחלטת כב' השופט שהתובעת שוחררה בכפוף להמצאת ערבות עצמית בסכום של 2,500 ₪, ובערבות צד ג' שמועד הפקדתה נדחה ליום 14.7.08.

29. בסיום הדיון מצאה התובעת את עצמה בשעה 23:30 בלב תל אביב, מטופלת בתינוק, ללא כל אפשרות לחזור לביתה. התובעת פירטה בתצהירה שהיא לא נערכה לשהות ממושכת מחוץ לביתה, לא היו ברשותה טיטולים, מגבונים, עגלה, אוכל, שתיה וכו'. התינוק היה חסר מנוחה ובכה ללא הפסקה, שכן לא ניתן היה להניחו. התובעת תיארה שקלדנית בית המשפט הזדעזעה מהמתרחש והחלה בניסיונות לסייע לה לשוב לביתה, אך ללא הצלחה. מצוקתה לא הותירה כל רושם על השוטרים שפנו מיד לדרכם מבלי לספק לה מענה כיצד תשוב לביתה. לאחר שערכה מספר שיחות טלפון הצליחה לאתר מכרה של חברה אשר נאותה לארוחה בביתה בתל אביב, ובביתה לנה עד הבוקר. שם לראשונה החליפה טיטול לבנה, הניקה אותו כראוי ואכלה לראשונה.

30. ביום 14.7.08 התייצבה התובעת בבית המשפט לנוער, על חשבון יום עבודה, ושם אישרו את טענתה על שמדובר בטעות. או אז נודע לה שאכן צו המעצר הוצא בגין ההליך שהסתיים ובשל טעות הוא לא בוטל. בהחלטת כב' השופטת ג' מור ויגוצקי מיום 14.7.08 נכתב "לאחר שהובהר שההליכים בתיקה של ... הסתיימו, אני מורה על שינוי ההחלטה הנ"ל, באופן שאין על [התובעת] להפקיד ערבויות כלשהן או לחתום על ערבויות כלשהן ואין עליה להמציא ערב צד ג'. כל צו שהוצא ושאינו פס"ד ולאחר 5.2.07 בטל" (ההדגשה במקור). התובעת סיימה את תצהירה באמירה כי "לא יתכן כי תוך ניצול מדי המשטרה, פעלו שוטרים בערלות לב כלפי האזרח, מבלי להפעיל שיקול דעת בסיסי או חמלה אנושית, אם לא כלפי, אזי כלפי פעוט כה רך וחסר ישע".

31. בחקירתה הנגדית השיבה התובעת שהיא הגיעה לתחנת המשטרה בקרית מלאכי עם תינוקה שהיה בן כ- 5 חודשים, לחקירה בת כחצי שעה. היה עמה ציוד בסיסי וחברתה שהסיעה אותה למקום המתינה לה (עמ' 22, שורות 26 עד 32). לאחר

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

שהופנתה לכך שלפי הדוח שמולא בתחנת המשטרה היא כלל לא אמרה לשוטרים שהצו נסגר, השיבה שהיא חזרה ואמרה זאת לשוטרים שוב ושוב (עמ' 23, שורה 4). לשאלה מדוע נרשם בדוח מפיה "אני מעדיפה שיעצרו אותי, אין לי מי שיחתום" (עמ' 23, שורות 5 עד 6) השיבה התובעת "אני לא מבינה למה כתבו את זה. כל מה שאמרתי כשאמרו לי שיקחו לי את הילד אז אמרתי שאני מעדיפה להיעצר איתו, ואולי משם הגיע השיבוש הזה" (עמ' 23, שורות 7 עד 8). התובעת השיבה שהציעו לה לזמן ערב אך היא לא ידעה ממי לבקש שיחתום עבורה על ערבות. עוד הבהירה בחקירתה שלאור העיכוב בחקירה נאלצה חברתה לעזוב את המקום ולא הייתה עוד בתחנה. התובעת השיבה שכל הזמן חשבה שמדובר בטעות, היא פחדה והייתה מבולבלת, בעלה היה עצור ומשפחתה לא הייתה בסביבה. חבריה כולם היו צעירים והיא לא ידעה ממי לבקש לחתום עבורה על ערבות (עמ' 23, שורות 15 עד 17). התובעת השיבה שבמשטרה הציעו לה להשאיר את התינוק עם שכנה, ואולם כיון שהתינוק ינק לא היה באפשרותה להשאירו עם אדם אחר. עוד השיבה שהציעו לה להעבירו לפקידת סעד. התובעת השיבה שכאשר הובאה בפני שופט אמרה לשופט שהתיק סגור, והיא לא ידעה להסביר מדוע אין לכך ביטוי בפרוטוקול הדיון (עמ' 25, שורות 3 עד 4 ו-6).

עדותה של גב' ח. ג.

32. מטעם התובעת העידה גב' ח. ג., שבביתה התארחה התובעת בלילה שבו שוחררה ממעצר. העדה פירטה שבעקבות שיחת טלפון שקיבלה מחברה בשעה 30:23 לערך, הסכימה לקבל את התובעת לביתה, אף שלא הייתה לה כל היכרות מוקדמת עמה. התובעת נשאה את התינוק בידיה ללא מנשא. היא נראתה המומה כמי שחוותה טראומה של ממש, רעבה ומותשת. כיון שלא היה בידה כל ציוד בסיסי, סיפקה לה את הציוד האמור, האכילה אותה והציעה לה מיטה למנוחה.

העדות מטעם הנתבעת

33. מטעם הנתבעת העידה גב' מירב אלישוב, ראש תחום נזיקין בלשכת הייעוץ המשפטי של משטרת ישראל. בתצהיר עדות ראשית טענה העדה שאף שהתובעת ידעה על החקירה המשטרתית שהתנהלה נגדה ועל הגשת כתב אישום, היא נמנעה מלהגיע לבית המשפט פעם אחר פעם, באופן שחייב את בית המשפט להוציא צווי הבאה על מנת להבטיח את התייצבותה. העדה הוסיפה שהתחושה העולה מקריאת פרוטוקול הדיונים היא שהתובעת "צפצפה" על ההזמנות לדיונים ובחרה שלא להתייצב בבית המשפט.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

34. בחקירתה הנגדית השיבה העדה כי "זה נכון היה שהתיק הסתיים יבוטל הצו. נכון שבית המשפט יבטל את הצו או שהסנגור שלה יבקש זאת... הוא ידע שמדובר בתובעת שלא מגיעה לבית המשפט שמודיעים לה" (עמ' 30, שורות 22 עד 24). לשאלה על מי מוטלת החובה החוקית לבטל את הצו השיבה שמי שנותן את הצו מוסמך לבטלו, ושהתבקשה לענות בצורה מפורשת השיבה שעל בית המשפט היה לבטל את הצו (עמ' 30, שורה 28). עוד השיבה שהמשטרה אינה מוסמכת לבטל את הצו (שם, שורה 39). כשנשאלה כמה פעמים לא ביטלה המשטרה את צווי המעצר השיבה שאין לה סטטיסטיקות (עמ' 31, שורה 15). העדה השיבה "כיוון שמי שמוסמך להוציא את הצווים ומי שמוסמך לבטל את הצווים זה בית המשפט. אז אני כמשטרה לא עושה ביקורות על בית המשפט. זה לא נכון שמשטרה תעשה בקרה על בית המשפט" (עמ' 31, שורות 24 עד 25). כמו כן הוסיפה "אני אומרת שאנו לא עושים בקרות על שופטים. אני חושבת שזה נכון שהמשטרה לא תעשה בקרות על שופטים אלא תתעסק בדברים שלה" (שם, שורות 27 עד 28).
35. לשאלת בית המשפט השיבה העדה שצו ההבאה שלפיו זומנה התובעת למועד דיון ההוכחות לא בוטל אף שהתובעת התייצבה לדיון ההוכחות. כן השיבה לשאלת בית המשפט ש"זה לא נכון שכל פעם שמתייצבים לדיון הצו מתבטל. עד שהשופט לא מבטל את הצו הוא לא מתבטל" (עמ' 32, שורות 12 עד 13). לשאלת בית המשפט לפי איזה צו נעצרה התובעת השיבה העדה "קודם כל ב 22.6 השופטת נתנה החלטה עם צו הבאה. .. זה צו להביא את הנאשם. זה לא אומר שבדיון הצו מתבטל..." (עמ' 33 שורות 5 עד 6). העדה לא ידעה להשיב האם התובעת נעצרה על יסוד צו הבאה, או על יסוד צו מעצר כללי, והסבירה שכאשר פתחו השוטרים בתחנת קריית מלאכי את המסוף הם ראו "צו הבאה ללא שחרור" (עמ' 33, שורות 13 עד 14). לשאלה מי בודק האם פג תוקפו של הצו השיבה העדה "אם מבחינה חוקית לצו יש מועד תוקף שהוא פוקע בסדר דין אזרחי, הוצל"פ זה פוקע אוטומטית מהמסוף, בצווים שאין מועד פקיעה כל עוד השופט לא נתן החלטה אחרת אין לזה מועד פקיעה. השופטת אמרה להביא אותה בפני שופט בכל מקום וזמן" (עמ' 38, שורות 9 עד 11). לשאלה אם יש מועד פקיעה מי מוחק מהמחשב, השיבה "אם יש מועד פקיעה אוטומטי זה נמחק באופן אוטומטי מהמחשב. אין אדם שעושה דלית" (עמ' 38, שורה 13).

דיון והכרעה בעניינה של התובעת

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

36. עיון בראיות מלמד על כי כשנה וחצי לאחר שדינה של התובעת נגזר היא נעצרה בעקבות צווי מעצר שהוצאו במהלך ניהול ההליך הפלילי. העדה מטעם הנתבעת טענה שאין לנתבעת כל אחריות לביטול צווי מעצר לאחר שהסתיים ההליך הפלילי, וכי האחריות רובצת לפתחם של בית המשפט ושל הסניגור. אין בידי לקבל טענות אלו.
37. בראש ובראשונה יש לציין שמשמעות מתן גזר הדין היא סיום ההליכים וביטול כל צווי הביניים שניתנו במהלכם. במתן גזר הדין מתבטלים מכללא צוויים שהוצאו להבטחת התייצבותו של נאשם לדיונים שכן לא עתידים להתקיים דיונים נוספים בפרשה. צווי המעצר בוטלו אפוא, גם מבלי שניתנה החלטה מפורשת על כך, ואולם האינדיקציה על המעצר במחשב של הנתבעת לא עודכנה ולא בוטלה. מעקב הצוויים הנעשה במחשבי הנתבעת מצוי בשליטתה ומנוהל על ידה. הנתבעת או מי מטעמה מזינה את המידע על קיומו של הצו למחשביה, ועליה לוודא שפרטיו של צו המעצר עדכניים ומלאים. מלאכת העדכון אינה נעשית בידי בית המשפט או בידי הסניגור, אלא בידי הנתבעת עצמה, של כאמור השליטה במחשב. משניתן גזר דין או משבוטל הצו בדרך אחרת, מוטלת על הנתבעת החובה לעדכן זאת ברישומיה, לבל יבוצעו חלילה צווי מעצר שבוטלו. הנתבעת לא הציגה בפני כל נהלים לעדכון המידע המוזן למחשב, בין בכלל ובין בעקבות מתן גזר דין המסיים את ההליך הפלילי.
38. לא זו אף זו. ככל שמדובר בצו מעצר כללי, על פי הוראות סעיף 19(ב) לחוק המעצרים, פוקע תוקפו של צו מעצר כללי כעבור 180 ימים מיום שניתן. הצו שהוצא במהלך ההליכים שהתנהלו נגד התובעת לשם הבטחת התייצבותה פג אפוא לכל המאוחר כעבור חצי שנה מיום שניתן, ובהכרח הוא לא היה בתוקף במועד שבו נעצרה התובעת בתחנת המשטרה בקריית מלאכי. עדת הנתבעת התייחסה בעדותה לצוויים שתוקפם פג והשיבה שהם נעלמים מאליהם, מבלי שיהיה צורך בפעולת עדכון נוספת. אמנם היא התייחסה לצוויים אזרחיים ולא פירטה האם קיימים נהלים שנועדו להבטיח שצו מעצר שתוקפו פג לא יבוצע. עצם קיומו של צו מעצר לביצוע ברישומי הנתבעת או במחשביה, לאחר שמועדו פג, מעידה על הפרת החובות המוטלות על הנתבעת ועל התרשלות מצידה, שכן על הנתבעת מוטלת החובה להבטיח שהיא לא תבצע חלילה צו מעצר שאינו בתוקף. מעבר לדרוש אציין שגם לעניין צו הבאה הנוקב בתאריך הדיון שאליו מזומן האדם שנגדו ניתן הצו, על הנתבעת לקיים נהלים שיבטיחו שבחלוף המועד שנקבע לדיון יבוטל הצו ברישומי הנתבעת. עם חידוש ההליכים יבוטל צו מעצר שנועד לאפשר את חידושם.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

39. בענייננו כאמור ניתן פסק דין (הכרעת דין וגזר דין) בעניינה של התובעת, ובכך בא ההליך הפלילי על סיומו. משמעות מתן גזר דין היא שאין עוד צווי מעצר בתוקף, (אלא אם כן נקבע עונש מאסר בגזר הדין), ואין צורך בהחלטה נוספת שתציין שעל הנתבעת לבטל צווי מעצר במידה וניתנו. על הנתבעת להורות על נוהל שייקבע עדכון אוטומטי בהתאם לסטטוס של הצו ובהתאם לפקיעתו. בשעה שהנתבעת מקבלת את פסק הדין על הנתבעת לוודא שלא יופיע עוד ברישומיה צו מעצר לביצוע, לאחר שהייתה התייצבות מטעם התובעת ולאחר שדינה נגזר, גם אם מועד תוקפו טרם פג.
40. הנתבעת לא הציגה בפני כאמור נהלים כלשהם לגבי רישום צווי מעצר, מחיקתם ממחשב לאחר שבוצעו או לאחר שפגו או עדכונם. כמו כן לא הוצג בפני כל תחקיר שבוצע לאחר שבוצע מעצר השווא, בחלוף שנה וחצי לאחר שניתן גזר דין, לשם הפקת לקחים, תיקון ליקויים ומניעת הישנותם של מקרים דומים בעתיד. בכל מקרה היה על הנתבעת לצפות שהפרת חובת הזהירות המוטלת עליה עלולה לגרום למעצרי שווא והיא בוודאי שלא הוכיחה שנקטה בפעולות למנוע מעצרים שכאלו. כל אלו, כמו גם הטענות שהאחריות לביטול צוויים ברישומיה של הנתבעת עצמה מוטלת על בית המשפט או על הסנגור מעידים על זלזול בחירות האדם, אדישות ושוויון נפש לאפשרות שאדם ייעצר חרף העובדה שהוא התייצב לדיון או שריצה את עונשו או שצו מעצר שניתן בענייננו אינו תקף עוד.
41. מצאתי שיש לקבל את טענות התובעת להתרשלות מצד הנתבעת גם לעניין נסיבות שחרורה של התובעת בשעה 23:30 בתל אביב. על הנתבעת לצפות את הקושי העומד בפני אדם שלא היה ערוך למעצר, לשחרור בשעות הלילה הרחק ממקום מגוריו, במיוחד ככל שיש לו קשיים ייחודיים (כגון מחלה או היותו מטופל בתינוק בן יומ), ולקבוע נהלים לשם טיפול במצבים שכאלו. כזכור אחראית המשטרה לשלומם ולביטחונם של התושבים, ובגדר אחריותה זו עליה לקבוע נהלים למניעת מצב שבו יופקר אדם ללא פתרון הולם לשחרורו ולשיבה לביתו. הנתבעת לא הציגה כל נהלים או פתרונות לטיפול במצב מעין זה, ונסיבות שחרורה של התובעת אינן משביעות רצון. כפי שהטעימה התובעת בסיכומיה, תוך הפנייה לפסק דינו של כב' השופט כ' מוסק בע"פ 27244-08-12 פרץ נ' מ"י (מיום 24.2.14), אך בדרך נס לא הסתיים שחרורה של התובעת בתוצאות קשות.

הנזקים והפיצוי הראוי בגינם

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

42. הנתבעת הציגה שורה ארוכה של פסקי דין וטענה שפיצוי ראוי בגין מעצר שווא עומד על אלפים בודדים של שקלים, כפי שנקבע בשורה ארוכה של פסקי דין. ככלל אינני סבורה שאמות המידה צריכות להיות שונות מאשר אמות המידה הנהוגות בקביעת נזק בתביעות בגין נזקי גוף, ובענייננו, בהקבלה לפיצוי הנפסק בגין נזקי גוף שלא הותרו נכות רפואית. משמעות הפגיעה בחירות אינה פחותה ממשמעות הפגיעה בגופו של אדם, ונזקיו לא בהכרח נופלים מנזקי אדם שנפל ונחבל בשל פגם במדרכה למשל. בבואו לקבוע את הנזק שוקל בית המשפט את הנסיבות הספציפיות של המקרה ואת הנזקים הספציפיים שנגרמו לתובע. אזכיר לעניין קביעת הנזק את פסק דינו של כב' השופט מ' י' הכהן בפרשת בן גביר, שם נפסק פיצוי בסכום של 5,000 ₪ בגין 5 שעות של עיכוב שלא כדין. כמו כן אזכיר את פסק דינה של כב' השופטת ר' ערקבי בתא (ת"א) פלצ'ץ נ' הנהלת בתי המשפט (מיום 10.4.13), אשר ציינה בפסק דינה, בין היתר, כי "למילים בחוק היסוד הנוגעות למשמעות חירותו של האדם ולכבודו, יש לצקת תוכן, באמצעות עמידה על המשמר בכל פעם שקיימת חריגה המובילה לשלילת חירותו של אדם שלא כדין ובניגוד לצו שיפוטי. הדרך להוביל לשינוי תודעתי, ולהפנמת המסר בעניין החשיבות שביהמ"ש מייחס לכבוד האדם ולחירותו, הינה באמצעות פסיקת פיצוי. הצגת תג מחיר של 3,000 ₪ ליום של כליאת שווא, אינו מספק, והינו נמוך, ואינו יוצר מוטיבציה אמיתית לשינוי מערכת ולקפדה ודווקנות בעת שנשללת חירותו של אדם". אין לי אלא לחזור בהסכמה על הדברים האמורים. באותו מקרה נפסק פיצוי של 12,000 ₪ בגין הותרת התובע במעצר למשך 24 שעות ממועד שחרורו על ידי שופט.
43. בענייננו יש לשקול מבחינת הנזק הלא ממוני את העובדה שמדובר היה במעצר, ולא בעיכוב בלבד כפי שאירע בפרשת בן גביר. מעצרה של התובעת היה בן מספר שעות, ולמרבית המזל היא הובאה בפני שופט תורן עוד באותו היום, ולא נותרה במעצר במשך כל שעות הלילה. ממועד התייצבותה בתחנת המשטרה בקריית מלאכי עד לשחרורה בשעה 23:30 חלפו כ- 9 שעות. גם לאחר מכן לא היו לתובעת אמצעים לשוב לביתה, והיא בילתה את כל שעות הלילה מחוץ לביתה, בסביבה זרה, בעיר המרוחקת ממקום מגוריה, מבלי שהייתה ערוכה לכך ושלא מבחירתה. למחרת נאלצה להיטלטל לביתה. כמו כן יש לשקול את העובדה שהתובעת הייתה מטופלת בכל אותה עת בתיווך בן יומו, ללא אמצעים נאותים לטיפול בו. לא זו אף זו, השוטרים בקריית מלאכי העלו את האפשרות שתיווקה יילקח ממנה על ידי פקידת הסעד, ואין תמה שהרעיון שבנה יילקח ממנה גרם לתובעת מצוקה, חרדה וסבל רב.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

44. יתכן שנסיבות מעצר שווא שכאלו, אילו היו מתרחשות לאדם שאינו מטופל בתינוק, לא היו גורמות לנזק בלתי ממוני כה משמעותי כפי שהיה לתובעת, ואולם בנסיבותיה של התובעת משמעות הנזק הבלתי ממוני היא שונה. נוסף על הנזק הבלתי ממוני נגרמו לתובעת הפסדי שכר הן בשל היעדרותה מעבודה בניקיון ביום שלמחרת מעצרה וביום שבו שבה והתייצבה בבית המשפט לנוער בתל אביב – יפו על מנת לשמוע שההליכים בעניינה הסתיימו זה מכבר וכי אין כל תנאים לשחרורה. כמו כן נגרמו לה הוצאות שונות כגון הוצאות נסיעה. בנסיבות האמורות מצאתי שיש לאמוד את נזקה של התובעת בסכום כולל של 20,000 ₪.

תביעתו של התובע

האירוע שבגיניו התנהלו הליכים פליליים נגד התובע

45. במאי 2006 הוגש נגד התובע כתב אישום לבית המשפט השלום בבית שמש (בת"פ 1156/06). על פי המתואר בכתב האישום ביום 1.6.05 סמוך לשעה 21:00, במלון דן פנורמה בירושלים "התנהג הנאשם באופן פרוע או מגונה". פורט שבמקום התקיימה מסיבת יום ירושלים ליחידה משטרתית, הנאשם התפרץ לאולם ביחד עם ארבעה אחרים שזהותם אינה ידועה, כשהם לבושים בחולצות כתומות ובקריאות "יהודי לא מגרש יהודי", כמו כן נשאו כרזות בנוסח האמור. עוד פורט שהנאשם והאחר השתוללו וקראו קריאות שהפריעו להתנהלות האירוע. לאחר שהוצא מהאולם התבקש הנאשם למסור את פרטיו לקצין המשטרה ואולם הוא סירב לעשות כן. אף במעצרו בפני שופט התמיד בסירובו. רק ביום 3.6.05 ניאות להזדהות בפני השופט. בשל מעשים אלו יוחסה לתובע עבירה של התנהגות פרועה במקום ציבורי, עבירה לפי סעיף 216 (א1) לחוק העונשין, התשל"ז - 1977.

46. אקדים ואציין במאמר מוסגר שלאור הנחיות היועמ"ש אשר צוטטו בפרשת אייל ניר ושהודעה עליהן ניתנה לעיתונות בינואר 2006, ניתן לתהות האם היה מקום להגיש מלכתחילה כתב האישום נגד התובע בגין האירוע המינורי המתואר בו, ובמיוחד מדוע לא חזרה בה המאשימה מהאישום במועד מוקדם יותר.

47. בעקבות האירוע נעצר התובע לאחר שכאמור סירב להזדהות, והובא להארכת מעצרו ביום שלמחרת, היינו ביום 2.6.05. גם אז סירב להזדהות בפני בית המשפט. במהלך הדיון הדגיש כי נאמר לו לא להזדהות, וכי הוא יודע שיאלץ לשלם על כך. כבי' השופט ד' מינץ שדן בהארכת המעצר האריך את מעצרו בשל הסירוב להזדהות. ביום 3.6.05

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

הובא התובע להארכת מעצר בשנית. בית המשפט קבע כי התובע ישוחרר ככל שיציג תעודות זהות, ובכפוף לחתימה על ערבות עצמית וערבות צד ג' של אחד מהוריו.

48. בתצהיר עדות ראשית פירט התובע שבחודשים שקדמו ליישום תכנית ההתנתקות הוא היה רווק כבן 18. על פי תפישת עולמו נכון היה למחות נגד התכנית בכל דרך חוקית אפשרית (ההדגשה במקור), שכן על פי תפיסת עולמו מדובר בתכנית ממשלתית הרת אסון. התובע אף הדגיש כי לתפיסתו הייתה זו חובתו למחות נגד התכנית. התובע ציין בסעיף 7 לתצהירו כי "כאזרח נורמטיבי מן השורה, נעדר כל עבר פלילי, בקשתי לפעול באופן לגיטימי וחוקי מחד, אך כזה שיעורר תשומת לב של הגורמים הרלוונטיים, מאידך". עוד הוסיף כי הוא וחבריו חשו תסכול רב וכדרכם של בני עשרה חיפשו דרך מקורית למחאה. התובע הוסיף בסעיף 9 לתצהירו כי "ברוח התקופה דאז, ניסיונות מחאה כנגד תכנית הה[ת]נתקות נבלמו מיד, לעיתים תוך הפעלת כוח רב, מתוך חשש של השלטונות כי יסלימו, אך לא חשבתו שהדבר נוגע אלי שכן בכוונתנו היה ממילא לנקוט בדרך לגיטימית נטולת כל אלימות".

49. התובע תיאר בתצהירו שהוא הגיע ביחד עם כארבעה נערים נוספים לאירוע המשטרה שהתקיים בבית המלון, ובפתח המלון הניפו שלטים נגד תכנית ההתנתקות. המחאה בוצעה באופן סולידי, כיון שהם בקשו לממש את זכותם לחופש הביטוי בדרך לא אלימה, "אשר לא צפינו כי תגרור אחריה תגובה אלימה חסרת פרופורציה לחלוטין". התובע הוסיף ותיאר כי שניות אחדות לאחר תחילת ההפגנה שעט לעבר הנערים כוח רב של שוטרים, אשר קרעו את השלטים והדפו את הנערים אל מחוץ לאולם. התובע הוסיף ותיאר כי הוא עצמו נתפס על ידי השוטרים "באופן שרירותי לחלוטין, כאשר יתר חברי היו חופשיים לדרכם". עוד הוסיף כי לא הייתה כל סיבה לעצור דווקא אותו, שכן לא היה בהתנהגותו דבר אשר הבדיל אותו מיתר חבריו אשר נטלו עמו חלק במחאה.

50. בסעיף 15 לתצהיר טען התובע כי מעצרו זה בשל "זוטי דברים" הוביל אותו לנקוט בחוסר שיתוף פעולה עם השוטרים, ובשל כך הוא התנגד להזדהות בפניהם והסכים להזדהות בפני שופט בלבד. בשל כך נעצר למשך שלושה ימים. התובע הוסיף כי הוא קיבל עליו את חומרת הדין אף שהוא עדיין סבור שמעצרו נבע משיקולים פסולים של הרתעת יתר כלפי חבריו למחאה. עוד טען שצריך היה להיות ברור שהוא אינו עבריין וכי מעשיו היו מתוך אהבת העם והמולדת, ועל כן לא היה מקום למעצרו, בוודאי שלא לתקופה כה ממושכת. התובע הוסיף כי "חסימת חופש המחאה באמצעים

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

נוקשים וקיצוניים כגון שלילת חירות הפרט, אינה תואמת עקרונות יסוד בסיסיים הנובעים מהגדרת מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית" (סעיף 19).

51. במהלך חקירתו הנגדית השיב התובע שהוא אינו זוכר מי ארגן את המחאה. על פי עדותו הוא היה באותה עת תלמיד תיכון, ויתכן שנוסף להפגנה הוא צייר גם בריסטולים בסניף. עוד השיב שעד כמה שהוא זוכר תכננו הוא וחבריו להניף שלטים באירוע (עמ' 10, שורות 14 עד 22). התובע הבהיר שההפגנה שבה מדובר ארכה "שנייה וחצי, לא הספקנו לעשות הרבה" (עמ' 11 שורות 13 עד 14). ובמהלכה הניפו הוא וחבריו שלטים. התובע השיב שאיש מהנערים לא התפרע במהלך האירוע (שורה 21). התובע השיב שהוא שיתף פעולה עם השוטרים, הלך לניידת ולא התנגד למעצר. יחד עם זאת השיב שבאותם הזמנים חלק מהמחאה הייתה שלא לשתף פעולה ועל כן סירב להזדהות בפני השוטרים, זו הייתה הרוח בבית הספר, כך נוהלו הנהלים וזה מה שהיה צריך לעשות (עמ' 11, שורות 22 עד 26). התובע השיב שהאירוע שערכה המשטרה לא היה סודי, וניתן היה להיכנס אליו, הוא לא העלה בדעתו שייעצר בעקבות האירוע (עמ' 12, שורה 6).

52. התובע נשאל האם הגיש את התביעה גם נגד המעצר האמור, והשיב "אני לא חושב שזה הנושא, זה מן הסתם נספח. למרות שהמעצר היה מקומם ולא לגיטימי, אבל עיקר התביעה כאן על מעצר שווא הראשון ושני שלי, ומעצר השווא השלישי. כלומר יש כאן שלושה מעצרי שווא. הסיפור הזה זה לא הסיפור שעליו הייתי הולך לתבוע אך אני חושב שזה נספח" (עמ' 12, שורות 15 עד 17). כשעומת עם העובדה שגם בפני כב' השופט ד' מינץ הוא סירב להזדהות, השיב "אני לא חושב שהבנתי את המשמעות של האירועים. המשמעות של אי הזדהות, של שיתוף או אי שיתוף פעולה עם בית המשפט. עד שהגיע עו"ד אפרים קציר ועזר לי להבין מה קרה". עוד השיב "אני לא חושב שהמעצר עצמו לא היה לגיטימי. לעצור ילד על שום דבר. אפשר לבקש ממנו להזדהות, זה לא העניין" (עמ' 12, שורות 24 עד 25, 27 עד 28). כשם שהתובע השיב, הוא לא היה מגיש את התביעה רק נגד המעצר בעת אירוע המחאה. אף שכאמור ניתן לתהות האם אכן היה המעשה כה חמור עד שהצדיק את מעצרו של נער על סף הבגירות, כפי שציינתי לא הוכח שמדובר בעבירה שאינה בת מעצר. זאת ועוד, התובע סירב כאמור להזדהות בפני שוטר, וכן בפני בית המשפט, ועל כן לא מצאתי שמדובר בענייננו במעצר שווא.

53. התובע נשאל במהלך חקירתו הנגדית מדוע נסגר התיק והשיב "אני חושב שהוא נסגר כי לא הייתה סיבה לפתוח אותו. זה היה אירוע מינורי. הייתי חודשיים לאחר

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

גיל 18, כמעט קטין... (עמ' 18, שורות 9 עד 10). בדיעבד קל יותר להרהר כלום היה מקום להגשת כתב אישום ולהחלת הנורמה הפלילית על המעשה שיוחס לתובע, במיוחד על רקע הנחיות היועמ"ש שצוטטו בפרשת אייל ניר, החוק שעבר ופסיקת בג"ץ. בסופו של יום הוגשה בעניינו של התובע ביום 21.1.09 בקשה לעיכוב הליכים, לאחר שבדיון שהתקיים בבית המשפט ביום 23.10.08 טען הנאשם שהחוק בעניין סגירת תיקי ההתנתקות עבר בקריאה ראשונה וכי יש מקום להמתין עד שהחוק יעבור. ב"כ המאשימה התנגדה וטענה שהתיקים מתנהלים כבשגרה ושעל הנאשם להשיב לכתב האישום.

54. במכתב התשובה לבקשה לעיכוב הליכים ששלח התובע המשטרתי לב"כ של התובע נכתב כי "... בנסיבות העניין הכוללות... לרבות העובדה שמרשך "בילה" מספר ימים במעצר נכון יהיה להורות על סגירת התיק מחוסר עניין לציבור". בכתב יד הוספה על גבי המכתב שהעתקו הוגש לי הוראה לתובע כדלקמן: "לחזור מאישום. אירוע מינורי, ... טענת אפליה משמעותית, צעיר (+18) בזמן ביצוע העבירה, אין אלימות, ישב 3 ימים בכלא". ביום 2.2.09 אכן התקיים דיון בפני כב' השופט ש' שטיין שבו הודיעה באת כוחה של המאשימה: "מבקשת להודיע לביהמ"ש כי אנו חוזרים בנו מכתב האישום. מדובר בתיק על רקע תקופת ההתנתקות משנת 2005, מדובר באירוע מינורי לחלוטין. הנאשם היה צעיר מאוד בזמן ביצוע העבירה, אין אלימות. כמו כן ישב שלושה ימים במעצר...". נוכח ההודעה האמורה נמחק כתב האישום במהלך אותו הדיון.

מעצרי השווא

הבקשה לצו המעצר

55. מעיון בראיות עולה שביום 9.11.06 התקיים דיון בבית המשפט לשם הקראת כתב האישום שהוגש נגד התובע במאי 2006. כיון שהתובע לא התייצב נדחה הדיון ליום 11.1.07. גם במועד הנדחה לא הייתה התייצבות מצדו של התובע. ב"כ המאשימה בקשה באותו הדיון לזמן את התובע מהישוב יצהר באמצעות תחנת המשטרה, והדיון נדחה ליום 22.3.07. בהחלטת בית המשפט נקבע שהתובע יזמן באמצעות תחנת המשטרה בגוש עציון. גם בדיון שהתקיים ביום 22.3.07 לא הייתה כל התייצבות מצד התובע. ב"כ המאשימה ביקשה להתלות את הליכים ולהוציא צו מעצר כללי נגד הנאשם, ובעקבות הבקשה אכן הותלו ההליכים והוצא צו מעצר כללי. בהחלטת בית המשפט נכתב "מתלה ההליכים בתיק. צו מעצר כללי כנגד הנאשם (הפדת 750 נה)" (הטעות במקור).

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

56. בעדותו טען התובע שהוא כלל לא קיבל את כתב האישום אף לא את הזימון לדיון. עדותו של התובע הייתה עדות אמינה ומהימנה ולא מצאתי כל מקום שלא לקבלה כלשונה. עדותו אף נתמכת בראיות הנתבעת: בעדות העדה מטעמה ובמסמכים המצויים בתיק הנתבעת.
57. העדה מטעם הנתבעת נשאלה במהלך חקירתה הנגדית כיצד זומן התובע לדיון. בין היתר השיבה "בית המשפט התלה את התיק, אם יש אישור מסירה הוא צריך להיות בתיק. בית המשפט נתן את הצו, בית המשפט שוכנע. להגיד שבית המשפט טעה, אני לא חושבת את זה. אני חושבת שביהמ"ש שלח לו הזמנה, והוא קיבל הזמנה. הוא ניתן ע"י שופט" (עמ' 41 שורות 4 עד 5). כשהתבקשה להציג את זימונו של התובע באמצעות המשטרה השיבה העדה שהיא אינה רואה את הזימון בתיק. עוד השיבה שלא קיים מזכר בנושא. עוד השיבה "אני חושבת שאם השופט היה חושב שאין מקום לצו הוא לא היה נותן. מה יש בתיק אני לא יודעת. אני יוצאת מתוך הנחה ששופט נתן את הצו הוא ראה זימון" (עמ' 41, שורות 8 עד 11). העדה השיבה שאם היה התובע חותם על קבלת הזימון אישורו היה חוזר לבית המשפט (עמ' 41, שורה 14). לאחר שנשאלה שוב ושוב השיבה העדה "אין לנו אישור שהגיעו אליו" (עמ' 41, שורה 26). גם לשאלת בית המשפט השיבה שבתיק זה אין אישורי מסירה. עוד השיבה שהיא כלל אינה מוצאת הזמנה (עמ' 41, שורות 29 ו-31).
58. מעיון בתיק הנתבעת עולה שלא הייתה כל אסמכתא לזימונו של התובע לדיון כדין או להמצאת כתב האישום, אף לא קיים תיעוד לניסיון לאיתור התובע לפני מועד הדיון שהתקיים ביום 22.3.07, מועד שבמהלכו התבקש צו המעצר. תיעוד ראשון לניסיון לאתר את התובע מופיע במסמכי הנתבעת לראשונה ביום 19.4.07, היינו כחודש לאחר הדיון שבו התבקש צו מעצר בגין אי התייצבותו של התובע לדיון. על פי מזכר המשטרה (מוצג נ/1) שוחח השוטר ביום 19.4.07 עם אחיו (אולי עם אביו) של התובע ועם אשתו, (אולי אמו של התובע). האב השיב שאינו בקשר עם התובע, והאם או האחיות התבקשה להודיע לתובע ליצור קשר עם השוטר.
59. במהלך חקירתו הנגדית השיב התובע שלא הייתה כל בעיה לאתר אותו במהלך אותה התקופה, בין היתר הוא זומן לצו ראשון ולכל הליכי הגיוס (עמ' 13, שורות 17 עד 18). כן השיב שכמעט לכל אורך ההליך הוא התגורר ביד בנימין, שהוא התחתן באפריל 2007 וקצת לאחר מכן התגייס לשירות בנחל החרדי (עמ' 15, שורות 21 עד 22). לדבריו הייתה אחותו באותה עת בת 13 או 14, וכי לא ניתן לצפות שהיא תודיע

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

לו על שמחפשים אותו מהמשטרה. כמו כן העיד שאף אחד מאחיו לא הודיע לו שהתקשרו אליו מהמשטרה.

60. חוליה ראשונה לטעמי בשרשרת המעשים הרשלניים שבוצעו על ידי הנתבעת היא בכך שחרף החלטת השופט מיום 11.1.07, לא זומן התובע לדיון באמצעות המשטרה, וחרף העובדה שהחלטת השופט לא מולאה, התבקש השופט להוציא צו מעצר. סעיף 99 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב – 1982 (להלן – "חוק סדר הדין הפלילי") קובע כי-

"בית המשפט רשאי לתת בכל עת צו הבאה נגד הנאשם, אם ראה שיש צורך בכך כדי לכפות את התייצבותו למשפט במועד שנקבע".

61. כפי שציין המלומד י' קדמי בספרו **סדר הדין בפלילים** (תשס"ט- 2009) (להלן – "המלומד קדמי") חלק שני א', עמ' 1027 בפסקה (2), מתיר הסעיף לבית המשפט להוציא צו הבאה מבלי להתנות זאת בזימון כדין לדיון הראשון – "להבדיל מן ההסדר העקרוני הקבוע בהקשר זה להבטחת התייצבותו של "עד", רשאי בית המשפט ליתן "צו הבאה" לגבי "נאשם" ללא קשר לכישלון הזמנתו בדרך הרגילה. הסמכות לצוות על הבאת הנאשם אינה מותנית בהזמנה כחוק שלא הועילה, והדבר נתון לשיקול דעתו של בית המשפט בהתאם לנסיבות". כמו כן הוסיף המלומד קדמי בסעיף קטן ג. כי "אף שלהלכה ניתן לפנות בבקשה לבית המשפט ליתן "צו הבאה" גם לפני שנעשה ניסיון לזמן את הנאשם ב"הזמנה" או ב"הודעה", אם הנסיבות מצדיקות זאת; בפועל, אין בית המשפט נוטה ליתן "צו הבאה", אלא לאחר שניסיון – לעיתים יותר מאשר אחד – כאמור נכשל".

62. אמנם ניתן כאמור לבקש צו מעצר או צו הבאה מבלי שהיה זימון ראשוני כדין, יש לשקול היטב האם מתקיימות הנסיבות הראויות לכך. (נסיבות שיתכן והיו אפשריות הן במקרה שבו נמלט נאשם מהארץ ויש לבצע ניסיון לתפוס אותו במעבר הגבול בכניסה מקרית לארץ). הכלל לזימון הנאשם לדיון קבוע בסעיף 95 (א) לחוק סדר הדין הפלילי הקובע את הדרך לזימונו של נאשם לדיון כדלקמן:

"(א) **משהוגש כתב אישום יקבע בית המשפט מועד למשפט; בית המשפט יודיע על המועד בכתב לתובע וימציא לנאשם הזמנה בכתב למשפט בצירוף העתק מכתב האישום; ...**"

63. תקנה 20 לתקנות סדר הדין הפלילי, התשל"ד- 1974 מוסיפה וקובעת כי המועד להמצאת כתב האישום לנאשם הוא לא פחות מ- 48 שעות לפני המועד הקבוע למשפט. נוסף על ההוראות האמורות יש לפרש את הוראת סעיף 99 לחוק סדר הדין

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

הפלילי גם בשים לב לתכליותיו של חוק המעצרים. כפי שנקבע למשל ע"י כב' השופטת ד' דורנר בבש"פ 952/00 מ.י. נ' חוטר ישי, פ"ד נד (1) 638-

"על בית-המשפט לפרש את חוק המעצרים באופן שיאפשר לו להפעיל את סמכויותיו ואת שיקול-דעתו לפי החוק" לפגוע בחירות באופן שזו לא תיפגע אלא במידה המזערית הנדרשת" (בש"פ 537/95 גנימאת נ' מדינת ישראל [1], בעמ' 375).

דרך פרשנית זאת אף מתבקשת מתכלית החוק העולה ממכלול הוראותיו. כך מחייב החוק את בית-המשפט, כאשר המעצר אינו להשגת המטרות שלשמן הוא נדרש, לקבוע אמצעים שפגיעתם בחירותם של החשוד או של הנאשם פחותה. ראו סעיפים 13(ב) ו-21(ב)(1) לחוק המעצרים. אף את תנאי הערובה יש לקבוע במידה שאינה עולה על הנדרש להשגת מטרותיה (סעיף 46(א) לחוק)... מעצרו של אדם, באין צורך ענייני בו, במטרה להטיל עליו תנאים מגבילים, פוגע בו "מעבר למידה הדרושה". ויוכיח המקרה שלפנינו, שבו לא נדרש כלל מעצרו של המשיב, אלא כל שביקשה המשטרה היה להבטיח את התייצבותו במשטרה ומניעת התקשרותו עם המעורבים בחקירה".

64. לאור מעמדה של הזכות לחירות, לאור התכלית העומדת בבסיסו של חוק המעצרים, אין מקום לבקש הוצאת צו מעצר בשעה שניתן להשיג את אותה מטרה באמצעי דרסטי פחות ממעצר, באמצעות זימון לדיון כדן. למעשה אין מקום לעקוף את ההוראה הקבועה בסעיף 95 לחוק סדר הדין הפלילי ולזמן את הנאשם באמצעות צו מעצר, במקום זימון כדן. ולענייננו. בין הדיון שהתקיים ביום 11.1.07 לבין הדיון שהתקיים ביום 22.3.07 לא השתנה דבר שיש בו כדי להצדיק בקשה למתן צו מעצר במקום בקשה לקיום דיון נוסף ולזימון הנאשם באמצעות המשטרה, כפי שנעשה בדיון הקודם, במיוחד בשעה שברור שחרף החלטת בית המשפט לא בוצע זימון לדיון על ידי המשטרה. לאור טענותיה של עדת הנתבעת, אציין במאמר מוסגר שעצם העובדה שבית המשפט נעתר לבקשה והורה על מעצר אינה מכשירה את הגשת הבקשה למעצר במקום זימון לדיון, שכן מן הסתם הבין כב' השופט במהלך הדיון שהחלטתו הקודמת לזימון הנאשם באמצעות המשטרה בוצעה, ובהעדר התייצבות יש מקום לזמן את התובע באמצעות צו מעצר.

מעצר השוא הראשון

65. כפי שאפרט להלן, רשלנותה של הנתבעת לא הסתיימה בבקשה להוצאת צו מעצר מבלי שהומצא לתובע כתב אישום ומבלי שזומן לדיון כדן. על פי האמור בתצהיר עדותו הראשית של התובע, ביום 23.7.07, היינו כשנתיים לאחר האירוע שבגיננו הוגש כתב אישום וכארבעה חודשים לאחר הוצאת צו המעצר, במהלך בידוק בטחוני

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

הנערך בכניסה להר הבית לכלל המבקרים במקום, הוציא אותו להפתעתו קצין המשטרה מהתור והודיע לו שקיים נגדו צו מעצר וכי הוא נדרש לשלם סכום של 750 ₪ כתנאי לכך שלא ייעצר. התובע הצהיר שהוא לא ידע במה המדובר ולא היה מי שיסביר לו זאת. בתצהירו תיאר את הבושה שהרגיש נוכח מבטיהם של חבריו לישיבה ושל המנהל החינוכי. הרב הפקיד בידי את כרטיס האשראי שלו על מנת שישלם את הסכום הנדרש ויגיע לביתו לפני הצום.

66. מטעם התובע העיד מר י. ש. על פי האמור בתצהיר עדות ראשית, בעת שעמדו בבדיקת שנערך בכניסה להר הבית הורה קצין משטרה לתובע לצאת מהתור והודיע לו שהוצא נגדו צו מעצר וכי עליו לשלם קנס כתנאי לאי מעצרו. אף שהתובע ביקש פרטים נוספים לא ניתנו לו פרטים או הסברים כלשהם. העד הוסיף כי הרב שהתלווה לקבוצה הפקיד בידי התובע את כרטיס האשראי שלו, על מנת שישלם את הקנס וישתחרר לביתו טרם כניסת הצום. התובע שהיה נבוך עד מאוד התלווה לשוטרים והקבוצה המשיכה בסיוור. כשהגיעו לישוב שבו התגורר לקראת סעודה מפסקת, הודיעו התלמידים לאשתו של התובע (שהיא כאמור התובעת) שהתובע נעצר. בלית ברירה הזמינו אותה העד ואשתו לסעודה המפסקת בביתם. העד תיאר שהתובעת הייתה במתח רב.

67. מהר הבית הועבר התובע על פי האמור בתצהירו, למשטרת הקישלה ושם התבקש להמתין במשך שעות רבות עקב בעיות בירוקרטיות שהתעוררו בביצוע הגבייה. כל שאלותיו לשוטרים באשר לעילת הקנס נותרו ללא מענה. השוטרים טענו בפניו שלא ניתן לראות במסוף המשטרה את הסיבה שבעטיה הושת עליו הקנס. כמו כן נאמר לו שכיון שבנק הדואר סגור, יהיה עליו להמתין במעצר עד לפתיחתו ביום שלמחרת. כעבור מספר שעות נמצא פתרון לבעיית התשלום, הוחלט שהסכום ייגבה ממנו במקום וכי הקבלה תשלח אליו מאוחר יותר. כשעה לפני תחילת הצום שוחרר התובע לביתו, לאחר שכל אותו היום לא הובא אוכל לפיו. התובע תיאר בתצהירו שאירועי אותו היום ניחתו עליו בהפתעה גמורה, והוא לא היה ערוך לשוב באופן עצמאי לביתו ולא היה לו כסף לנסיעה. מתחנת המשטרה יצא בריצה עד לכניסה לעיר, משם לקח טרמפים לביתו. דקות ספורות לפני תחילת הצום הגיע לביתו וכך הספיק לאכול ארוחה חטופה בלבד לפני הצום, ויצא לבית הכנסת.

68. התובע תיאר בתצהירו שלאחר שחרורו ערך בירור אז התברר לו "כי חודשים טרם מועד עיכוּבִי, נערך משפט בענייני בגין האירוע... זאת בהעדרי ומבלי שקיבלתי מעולם כל הזמנה לדין וכלל לא הייתי ער לעצם קיומו של הדיון" (סעיף 34). "עוד

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

התברר לי כי באותו הדיון נגזר עלי תשלום קנס- אך מאחר ולא הייתי מודע לכך, לא שולם הקנס והוצא נגדי צו מעצר" (סעיף 35) "רק במהלך מעצר השווא נשוא כתב התביעה, למדתי לראשונה על קיומם של הליכים כלשהם נגדי... לתומי חשבתי כי בכך תם העניין" (סעיפים 36 עד 37).

69. בחקירתו הנגדית השיב התובע שגם הוא וגם אשתו לא ידעו על איזה אישום מדובר (עמ' 9 שורה 18). לאחר מעצרו הראשון הוא לא בדק לדבריו מודע נעצר. "אחרי הפעם הראשונה אני לא חושב שאזרח רץ לבדוק, מה פשר הענין. במיוחד שהשוטרים אמרו שמדובר בקנס, אני הבנתי שהיה גזר דין, דיון בלי נוכחותי או קנס מסיבה כלשהי אחרת אני צריך לשלם 750 ₪ ושילמתי" (עמ' 9, שורות 22 עד 24). עוד השיב שהשוטרים השיבו לו תשובות סותרות, וגם הם עצמם לא ידעו מודע הוצא צו מעצר (שם, שורות 30 עד 31). כשנשאל האם לאחר שבוצע צו המעצר בירר מה קורה עם ההליך הפלילי, השיב שהוא כלל לא ידע שהיה צו מעצר נגדו, אלא ידע שקיים קנס בסך של 750 ₪, וכי הוא לא הצליח להבין מדוע. התשובה היחידה שקיבל מהשוטרים הייתה שמדובר בקנס המגיע להם (עמ' 16, שורות 1 ו-2). לדבריו הוא לא ניסה לברר שכן לא רצה לשכור עו"ד לשם כך. הוא ראה את העניין כסגור, והסתפק בכך שהקנס שולם (עמ' 16, שורות 4 עד 5; 7 עד 9). התובע השיב שרק לאחר שהובא בפני שופט מספר חודשים לאחר מכן בעקבות מעצר נוסף, היה מודע לכך שקיים תיק פלילי המתנהל נגדו, ורק שהגיע לבית המשפט בבית שמש ביום 1.9.08 ראה במה מדובר לגופו של עניין. (עמ' 18, שורות 1 עד 3). מאז התייצב לכל הדיונים המשפטיים שנקבעו בעניינו.

70. מטעם הנתבעת העידה כאמור גבי מירב אלישוב. לפי האמור בתצהיר עדותה הראשית, ביום 23.7.07 במהלך בדיקה שגרתית שנערכה בהר הבית התברר שהתובע חב מעצר. לאור זאת הועבר התובע לתחנת המשטרה ו"הובהר לו כי עומד נגדו צו מעצר עם חלופת הפקדת סכום של 750 ₪" (סעיף 13). עוד הוסיפה העדה "למרות האמור לעיל ולמרות שבשלב זה התובע כבר ידע על כתב האישום נגדו, ואף נדרש להפקיד סכום של 750 ₪ בתמורה לשחרורו, התובע לא טרח לברר את מועדי הדיון בעניינו ולא התייצב לדיוני בית המשפט" (סעיף 14).

71. טענתה זו של עדת הנתבעת אינה ברורה. כפי שהצהירה היא עצמה כל שנאמר לתובע במהלך מעצרו האמור היה שקיים נגדו צו מעצר עם חלופת הפקדה בסך של 750 ₪, דברים התואמים גם את עדותו של התובע. לא ברור על יסוד מה נטען שידוע היה לתובע על קיומו של כתב אישום, ומדוע היה מוטל עליו הנטל לברר מה מועד

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

הדיונים בעניינו. עולה מתיק הנתבעת שבאותו מועד כלל לא הומצא לתובע כתב האישום, על פי עדות הנתבעת וכלל המסמכים שהוצגו בפני לא ידעו השוטרים מהי סיבת מעצרו של התובע, הם לא הודיעו לו על קיומו של כתב אישום, בוודאי שלא המציאו לו כתב אישום, הם לא הודיעו לו מה מספר ההליך, אף לא מסרו לו מועד לדיון. לתצהירה של עדת הנתבעת צורפו דוחות פעולה מיום 23.7.07. בדוח הראשון משעה 14:10 נרשם שהאירוע אירע בעמדת בידוק בשעה שהגיע לסיור בהר הבית, תוך כדי בדיקה שגרתית במסוף, התברר כי התובע הוא חב מעצר לתחנת מוריה, בשל התנהגות פרועה במקום ציבורי. נכתב שנשלח פקס של צו מעצר לפיו ישנה החלטת שופט על צו מעצר אלא אם כן ישלם 750 ₪. נכתב שנמסר לתובע שהוא עצור ובוצע עליו חיפוש. עוד צוין שהתובע ממתין לבואו של שוטר מתחנת מוריה. צוין שהתובע לא התנגד למעצר ובא מרצונו הטוב והחופשי לנקודת הכותל. בדוח על מעצר מאותו היום בשעה 14:25 נרשם כי סיבת המעצר היא צו המעצר בשל התנהגות פרועה במקום ציבורי. אשר לתגובת העצור נכתב "לא ידעתי על כך בכלל". בדו"ח קצין ממונה מאותו יום בשעה 16:00 נכתב כי התובע נעצר בנקודת הכותל. נכתב שהתובע אמר "אני לא יודע במה מדובר". באף אחד מהדוחות האמורים או במסמכים אחרים שהוצגו על ידי הנתבעת, כאמור לא נכתב שלתובע נמסר שהוגש נגדו כתב אישום, או שעליו להתייצב לדיון במועד כלשהו.

72. זאת ועוד, לא רק שלא נאמר לתובע שעתיד להתקיים דיון בעניינו, באותה עת הותלו כאמור ההליכים ולא היה קבוע כל דיון בעניינו של התובע. כלום סבורה הנתבעת שהיה על התובע לגשת לבית המשפט ולבקש לחדש את ההליכים בתיק שהותלה אף לבקש קיום דיון בעניינו? ודאי שלא. ככל שהנתבעת אכן מבקשת לחדש את ההליכים בתיק עליה לבקש זאת מבית המשפט ולהודיע לתובע מהו מועד הדיון שנקבע (כפי שנעשה במעצרו הבא של התובע).

73. יתכן שיודעי ח"ן והבקיאים בסדר הדין הפלילי היו אמנם משתוממים עד מאוד כיצד התבקש צו מעצר בהעדר המצאה כדין של כתב האישום ושל הזימון אך יתכן שהם היו מבינים מהפרוטוקול ומהמקובל בדיונים מעין אלו שההליכים הותלו וכי לא מדובר בקנס אלא באפשרות להשתחרר ממעצר ככל שתהיה הפקדה בסכום של 750 ₪. ואולם אדם נורמטיבי שאינו מיוצג על ידי עו"ד, שיתכן ונתקל בעברו בברירות קנס למיניהן, או בברירות משפט, אינו מכיר את סדרי הדין ואין להוציא מכלל אפשרות שהוא אכן סבר שהוטל עליו קנס בהעדרו, וכי עם תשלומו של הקנס לאחר עיכובו ומעצרו בהר הבית הסתיימה הפרשיה. כפי שציינתי, התרשמתי מאמינותו ומהימנותו של התובע, ומצאתי שיש לקבל את עדותו שכך אכן אירע.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

74. עדותו של התובע נתמכת כאמור גם בכך שבמועד מעצרו לא נמסר לתובע העתק מכתב האישום או זימון לדיון. סעיף 101 לחוק סדר הדין הפלילי קובע כי -

"העוצר אדם לפי צו הבאה ימסור לו עם העתק הצו גם הזמנה, או הודעה לפי

סעיף 97, או העתק מהן".

75. עולה כאמור מהראיות, לא רק מעדותו של התובע, אלא גם מתיקה של הנתבעת, שהדבר כלל לא נעשה. לתובע לא נמסר זימון לדיון, אף לא הודע לו שעתיד להתנהל דיון בתיק הפלילי. לא זו גם זו. לא נשלחה כל הודעה לתיק בית המשפט או לתובע על כך שהצו בוצע, וכי התובע שילם (או הפקיד) 750 ₪. במהלך מעצרו מסר התובע את כתובתו העדכנית. חרף האמור, כשם שלא הועבר כל מידע על מעצרו, כתובתו של התובע לא עודכנה, ולא נעשה כל ניסיון לזמנו לדיון גם לאחר ששחרר ממעצר בהפקדת סכום של 750 ₪.

76. התוצאה הייתה שאף שהמעצר בוצע, לא השיג המעצר את מטרתו לוודא את התייצבותו של התובע לדיונים בהליך הפלילי, שכן התובע כלל לא זומן לדיון. נסיבות האירוע, כפי שהן משתקפות מהראיות שהובאו בפני, מעידות על רשלנות מצד הנתבעת. על הנתבעת לוודא שכלל שמבוצע צו מעצר, יהיה בידיה מידע אודות הסיבה המדויקת למעצר. כמו כן עליה לוודא שיש באפשרותה לזמן את העצור לדיון שיתקיים בעניינו, להודיעו על המועד, אף להודיע לבית המשפט שהצו בוצע. לא כך אירע בעניינו. חירותו של התובע נפגעה אפוא, מבלי שצו המעצר השיג את מטרתו.

מעצר השווא השני

77. מטבע הדברים לא הסתיימה הפרשה במעצר השווא הראשון של התובע. על פי האמור בתצהירו, ביום 10.7.08 בסביבות השעה 11:00 התבקש התובע להגיע לתחנת המשטרה בקריית מלאכי לשם מתן עדות בעניין אחר. הנתבעת בקשה להציג את העניין הנוסף שבו נחקר התובע כמעיד על דפוסי התנהגות בלתי נורמטיביים, ואולם מעיון בחומר החקירה שצורף במלואו על ידי הנתבעת עולה שמדובר באירוע מורכב בתוך המשפחה, שאין זה המקום לפרטו, ואין בו כדי להעיד על דפוסי התנהגות עבריינים מצד התובע. למותר לציין שלא הוגש נגד התובע כתב אישום בגין האירוע שעליו נחקר.

78. התובע הוסיף בתצהירו שבאותה שעה נותרה אשתו התובעת בבית ביחד עם בנם הפעוט שהיה בן כשישה חודשים. לאחר שהסתיימה חקירתו הותנה שחרורו של התובע לביתו בתשלום סכום של 750 ₪. לשאלתו השיבו השוטרים שהוא עצור

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

בחשד להתפרעות בשטח צבאי סגור במהלך החודשים תשרי- חשון תשס"ו. התובע שב והדגיש בפני השוטרים שאין לו מושג במה מדובר, שכן הוא מעולם לא נטל חלק בפעילות כלשהי בשטח צבאי באיו"ש, או בכל פעילות אלימה אחרת. כיון שלא היה בידו סכום כלשהו להפקדה הוא נותר במעצר. כאשר ביקש לקבל אוכל הודיעו לו שעליו להמתין לארוחת הערב. רק בסביבות השעה 17:00 הודיעו לו שהוא מובל לתחנת המשטרה מוריה בירושלים. בדרכו החוצה מתחנת המשטרה בקריית מלאכי, נדהם לשמוע מהשוטרים שגם אשתו מוחזקת בתחנת המשטרה במעצר ביחד עם בנם התינוק, ואולם השוטרים נמנעו מלהשיב לשאלותיו של התובע בנושא. לרגע הבחין באשתו ובבנו בזווית העין ואולם לא הותר לו להחליף עמם מילה.

79. התובע פירט בתצהירו שאת דרכו לירושלים עשה כשהוא אזוק בידי וברגליו כאילו מדובר בפושע מסוכן (סעיף 49). כשהגיע לתחנת המשטרה הושם בתא שבו הונחה כוס חד פעמית ובה צואה מצחינה, לא ניתן היה לנשום בתוך התא, והשוטרים שליוו אותו ביקשו את העברתו לתא אחר, כיון שהיה מדובר בריח קיצוני ביותר. שוטרי התחנה נענו לבקשה והתובע הועבר לתא סמוך- ובו צחנת שתן עזה שמקורה בשקיות ניילון ובהן שתן. כאשר ביקש שתינתן לו ארוחת ערב נענה כי הגיע לתחנת המשטרה מאוחר מדי ועל כן אין באפשרותם לספק לו אוכל. התובע הדגיש כי כל אותה יממה לא קיבל מזון ושתייה למרות בקשות חוזרות ונשנות "**שלא לומר תחנונים בשלב מסוים**" (סעיף 53 לתצהיר). התובע הוסיף שלא הותר לו גם להתפלל תפילת ערבית, ורק לאחר שעמד על סף בכי אפשרו לו זאת. התובע תיאר שהוא לא הצליח לעצום את עיניו במהלך הלילה מרוב דאגה לאשתו ולבנו התינוק. בשעה 04:00 הועבר לבית המעצר במגרש הרוסים, שם נאלץ לשהות בחברת עבריינים ובתנאים קשים. בכל זמן שהותו בתא חשש מחבריו לתא שנראו לו מסוכנים, והעביר את הזמן בתפילה.

80. ביום שישי 11.7.08 בשעה 10:30 הובא על פי האמור בתצהירו בפני כב' השופט שטיין בבית המשפט השלום בירושלים (על פי ההחלטה שהוגשה נראה כי הוא הובא בפני כב' השופט ח' לוי- רן). במהלך הדיון שמע לראשונה מפי התביעה המשטרתית שהוא התעלם פעם אחר פעם מהזמנות לדיונים בגין כתב אישום שהוגש נגדו. התובע הבהיר לדבריו שהוא אינו יודע במה מדובר וכי מעולם לא קיבל זימון לדיון. לדבריו, משלא עלה בידי נציג הנתבעת להציג בפני השופט את ההזמנות הנטענות, אשר כאמור גם לא הוצגו בפני, הוא שוחרר לביתו בערבות עצמית. באותו מעמד קיבל לראשונה זימון לדיון בפני כב' השופט שטיין ליום 1.9.08. רק במהלך הדיון שהתקיים ביום 1.9.08 קיבל לידי את כתב האישום.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

81. התובע הוסיף בסעיף 73 לתצהירו שאילו הוא היה בעל אמצעים והיה באפשרותו לשכור את שירותיו של עו"ד, הייתה נחסכת ממנו עוגמת נפש רבה, שכן ההתרחשויות נבעו בעיקרן "מחוסר מקצועיות מצד השוטרים, רשלנות ושימוש לרעה בתפקידם, חוסר אכפתיות ובחלק מהמצבים, אף חוסר אנושיות של ממש כלפי אזרח אשר אינו מורגל בהיתקלויות עם החוק". עוד הוסיף התובע כי אף אחד מהשוטרים לא סבר שמתפקידו לפרט בפניו מדוע ניטלה ממנו חירותו ומדוע נכפו עליו תנאים כה קיצוניים.
82. במהלך חקירתו הנגדית השיב התובע שבעת מעצרו בפעם השנייה במשטרת קריית מלאכי, לא ניתנה לו הזדמנות של ממש לשלם את סכום ההפקדה, לא ניתנה לו הזדמנות ללכת ולהביא כסף, ולאחר שאמר שאין עליו כסף הוא נעצר מיד (עמ' 9, שורות 2 עד 3). עוד השיב שגם החוקרים עצמם לא ידעו להשיב לו מדוע הוא נדרש לשלם סכום של 750 ₪ (שם, שורה 10 עד 12).
83. העד מטעם התובע, העיד לגבי האירוע השני, שהוא הסיע את התובע לתחנת משטרה כיון שלתובע לא היה רישיון נהיגה באותה עת. העד המתין במקום כדי להחזיר את התובע לביתו, ואולם כעבור כשלושת רבעי שעה יצא התובע מלווה בשוטרים והודיע לו שהוא עצור ועל כן אין טעם שימתין לו. ברור היה על פי עדותו של העד שהתובע הופתע עד מאוד מהמעצר ולא היה ערוך לו. כשעתיים לאחר מעצרו של התובע התקשרה אליו התובעת ושאלה אם יוכל להביא את התפילין של התובע מבית המדרש על מנת שיעלה בידה לקחתם אליו. העד הוסיף כי שני האירועים הפתיעו אותו עד מאוד כיון שהתובע מוכר לו כבחור נורמטיבי עד מאוד, חביב ואהוד, אינו אלים או מתלהם.
84. עדת הנתבעת העידה בתצהיר עדותה הראשית כי מאחר שצו המעצר הראשון פקע, ולאור חוסר האפשרות לאתר את התובע, ניתן ביום 15.5.08 על ידי בית המשפט ולבקשת התביעה המשטרתית צו מעצר נוסף, "בין היתר בת"פ 1156/06" (סעיף 15). העדה הוסיפה שמשגגיע התובע ביום 10.7.08 לתחנת המשטרה בקרית מלאכי נעצר התובע כדין ואכן הוא שוחרר למחרת בפני שופט לאחר שחתם על הערבות הנדרשת. העדה השיבה "עצרו אותו, הוא הפקיד 750 ₪ והוא חתם על כך שהוא צריך להופיע למשפט. כשבית המשפט נותן צו והוא צריך להפקיד, כתוב בצווים שהוא מתחייב להתייצב להמשך משפטו" (עמ' 42, שורות 10 עד 11).
85. בראש ובראשונה יש לציין שלא ברור על יסוד מה נטען שהתובע חתם על התחייבות להתייצב לדיונים במשפטו. מסמך שכזה לא הוצג בפני. נהפוך הוא, עולה שהתובע

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

שוחרר ללא כל התייחסות להליך התלוי ועומד נגדו, ללא זימון לדיון, אף שאכן בדרך כלל בביצוע צווי מעצר מעין אלו נמסר לנאשם מועד הדיון כמצוות החוק, והוא מוחתם על התחייבות להתייצב למשפטו.

86. זאת ועוד, העדה לא ציינה שנעשו ניסיונות כלשהם לזמן את התובע כדיון לאחר מעצרו הראשון, האם בשעה שהתבקשה הארכת תוקפו של הצו שפקע היו נציגי הנתבעת מודעים לכך שהתובע נעצר פעם אחת, שהוא שילם סכום של 750 ₪, האם עובדות אלו צוינו בפני השופט שהאריך את המעצר. פעם נוספת התבקש צו מעצר מבלי שהוברר שהתובע זומן לדיון כדיון, מבלי שהייתה כל התייחסות לכך שהתובע נעצר פעם אחת ושילם סכום של 750 ₪, אף לא לכך שלא נמסר לו כתב האישום או מועד לדיון. כל אילו מעידים על העדר נהלים, על זלזול בהוצאת צווי מעצר, על הפרת חובות הזהירות המוטלות על הנתבעת.

87. כל שהוצג בפני היה צו המעצר, שעליו נכתב שניתן לשחרר את הנאשם ככל שיפקיד 750 ₪. על גבי הצו לא נכתבה כתובתו העדכנית של התובע, אף שהיא נמסרה כאמור במהלך מעצרו בהר הבית. כמו כן מופיעה על גבי הצו שהוצג לי החלטת כב' השופט ח' לי-רן (כתוארו אז) שבפניו הובא התובע כפי הנראה ביום 11.7.08 שם נאמר **"הנאשם: לא קיבלתי אף פעם הזמנה לדיון"**. לאחר מכן נכתב בכתב יד **"החלטה. ישוחרר בחתימה על ערבות עצמית ועל הזמנה ליום 1.9.08"**.

88. גם התנאים שבהם שהה התובע בתחנת המשטרה, בחדר שבו צואה או שתן, מבלי שקיבל במשך יום שלם מזון, ולאחר שהיה עליו להתחנן לקבל אפשרות להתפלל, מעידים על רשלנות מצד הנתבעת, שכן בהתאם לסעיף 9 לחוק המעצרים, עצור יוחזק בתנאים הולמים שלא יהיה בהם לפגוע בבריאותו ובכבודו, בתנאי תברואה הולמים, וכן הוא זכאי למזון ולשתייה. על הנתבעת לוודא קיומם של תנאים מינימאליים אלו במהלך המעצר, המכבדים את כבוד האדם ואת זכויות היסוד, ומשהוחזק התובע בתנאים שאינם עומדים בדרישות אלו, כפי שתיאר בתצהיר עדותו הראשית, מדובר בהפרת החובות המוטלות על הנתבעת.

89. שרשרת ליקויים אלו מעידים על הפרות חוזרות ונשנות של חובות הזהירות המוטלות על הנתבעת, ומעידות על אדישות לאפשרות קיומם של מעצרי שווא ועל זלזול בחירותו של אדם. מבחינת מדיניות משפטית לא מדובר בסיכונים סבירים שנוטלים עליהם אלו העוברים עבירות פליליות, סיכונים שיש להשלים עמם, וזאת לאור מעמדה של החירות כזכות יסוד במשפטנו. מבחינת הנורמה המשפטית אין

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

להשלים עם ביצוע מעצרי שווא שכאלו וניתן היה למנוע אותם אילו הייתה הנתבעת מנהיגה נהלים פשוטים להבטחת קיום הוראות החוק.

הנזקים

90. אשר לנזקים שנגרמו לתובע, במעצר הראשון הוא שוחרר כעבור מספר שעות. יחד עם זאת, נמנע ממנו לקיים מצווה דתית של עליה להר הבית ערב תשעה באב, הוא נאלץ לעשות את דרכו בחופזה לביתו, באמצעות טרמפים, במשך שעות לא אכל ולאחר ארוחה חפוזה החל את יום הצום. בשים לב לאמות המידה שציינתי בדיון בנזקים שנגרמו לתובעת, ולמכלול הנסיבות הרלוונטיות לעניין מעצרו הראשון של התובע, לרבות הוצאותיו, מצאתי שהפיצוי הראוי הוא **7,000** ₪. אשר למעצר השני, נסיבותיו חמורות בהרבה ויש להעריך את הנזק הלא ממוני בסכום גבוה יותר, שכן התובע הועבר לתחנת המשטרה בירושלים כשהוא אזוק, תוך דאגה לאשתו ולבנו התינוק שאף הם נעצרו, מבלי שהייתה ידועה לו הסיבה לכך. בתחנת המשטרה הוכנס בתחילה לתא מעצר שבו צואה בכוס חד פעמית, ולאחר מכן לתא מעצר שבו שתן בשקיות ניילון. תנאי המעצר היו בלתי סבירים והוא נאלץ להעביר לילה בבית המעצר עד ששוחרר ביום המחרת. בשים לב לנסיבות האמורות מצאתי שהפיצוי בגין מעצרו השני של התובע עומד על **25,000** ₪.

סיכום

91. כיון שהתובעים העמידו את סכום התביעה על 35,000 ₪ בלבד, תשלם הנתבעת לתובעים סכום של 35,000 ₪, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כדין. כמו כן תשלם הנתבעת לתובעים את הוצאותיהם וכן שכ"ט עו"ד בסכום של 10,000 ₪, בשים לב למכלול ההליכים בתיק. ככל שהסכומים שהופקדו לא הושבו לתובע, יש לוודא השבתם.

92. הסכומים ישולמו תוך 30 ימים, שאם לא כן יישאו הפרשי הצמדה וריבית כדין.

93. לבקשת התובעת אשר הייתה קטינה במועד אירוע ההתנגדות לתכנית ההתנתקות, לא יפורסמו פרטים מזהים של התובעים בפסק הדין.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 9253-09 פלוני ואלמונית נ' משטרת ישראל ואח'

ניתן היום, כ"ט תשרי תשע"ה, 23 אוקטובר 2014, בהעדר הצדדים.

יעל ייטב, שופטת